

CARDINALIS MARCA
hoc monumentum
quod hic loco Tituli
ponitur, Leodii in cho
ro S. Lamperti ex
orichalto deau:
rato sibi
P. C.

III. PARS
ANTIQUITATUM ROMANARUM
Sive II. TOMUS.
Inscriptionum & Monumentorum, quæ
Romæ in faxis & marmoribus videntur
Autore
I. I. Boisardo Vesuntino omnia studiose
conquilita & excepta.
Artifice vero
Theodoro de Bry Leod. recens in ære efficta
foras data. Francj. Anno M. D. CII.

IN EFFIGIEM
 IANI IACOBI BOISSARDI VES-
 UNTINI, PETRVS LEPIDVS METENSIS, RE-
 giorum negotiorum summus Procurator apud Medioma-
 trices, Viridunenses, Tullianes.

H O spes, qui vagus in scientiarum
 Hortis expatiaris, ut Minerva
 Doctas ingenium excolas per artes,
 Quem tu conspicias heic breui tabella

(:)

Exprof

*Expressum Bryii arte penicilli,
 Ille est Sequanici ad Dubis fluentia
 Boissardo genitus parente vates,
 Phæbo & Castaliis Deis amatus.
 Ille est qui facili stylo & colore
 Vrbes O Enotria, & situs locorum,
 Portus, valla, pharos, lacus, cauernas,
 Montes & fluuios scaturientes,
 Diuersosque habitus manu erudita
 Descripsit, statuasque, imaginesque,
 Et prisca monumenta cuncta seculi,
 Impensisque laboribusque magnis,
 Publicam vtilitatem vt adiuuaret,
 Solers edidit artifex, typisque
 AEuiterni operis Theodorici
 Libro hoc proposuit tibi intuenta.*

*Tu de te meritis bene has repende
 Grates, vt studium vtriusque vultu
 Sereno excipias, probesque Virtus
 Illorum expedit vnicum hoc, nec vltra.*

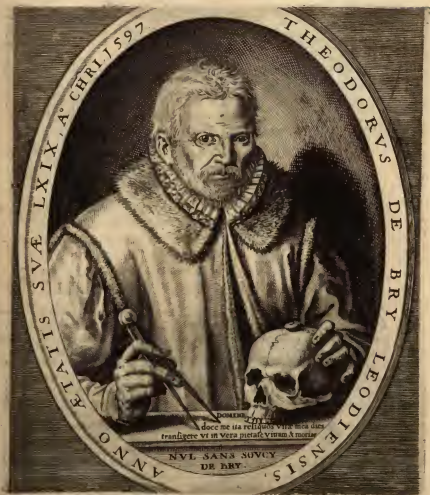

EFFIGIES

EFFIGIES
THEODORI DE BRY LEODIEN.
CRYPTICI NOBILISSIMI.

*ATE Theodori, Boissardi Marti, genasci
Barbaries urbem vidit ut Ansoniam
Atrox utrique novum rancis opus horrida verbi
Nunciat, & verbi addit acerba minas.*

(C) 2

Inflad

*Instat uterq; tamen: maiores urbu uterq;
 Quàm propria curas utilis aiis habet.
 Niligitur cum nec verbi nec bestia sania
 Importuna minus ponderis esse videt:
 Chiragram ciet ex Orco, diramq; podagram,
 Ulteriq; sacro missis in artifices.
 Hic operas inter medias nil tale merenti
 Hac utriq; pedes iundit, at illa manus.
 Quid faciant? interruptos habere labores
 Atq; tot sculpi caepti iacere, nefas.
 Pergit uterq;: reviviscunt monumenta Quiritum,
 Ambo rumq; pia Roma resurgit ope.
 Dumq; foras prodire vetant tormenti a podagra,
 Fortius has operas urget uterq; domi.
 Sic nostro sic venturis menti dedita seclis
 Virtutis tantum pendet ab arbitrio.
 Perge Bryi: laus perge noxam Boissarde sororum:
 Perge & in vitâ vivite barbarie.
 Vester honos, opera vestra laudescq; manebunt,
 Roma triumphati dum caput orbis erit.*

Henr. Petreus Hardefianus U. I. D. Principalis
 Brunsvigius Consiliarius, Vuolfenbuttelii.

AD EOSDEM TEVCRIDES ANNÆVS PRIVATVS.

AT tibi quâ pridem fueras solertia, quig;
 Mentis erat dudû vigor & vegetabile robur
 Ecquid cessas inerti? vel adhuc Theodore molesti
 Te tophi infestans & tristis & agra senectâ?
 Dû melius! nec enim tantis vis ulla nocebit
 Ausibus impune, si quidem Natura vicissim
 Insurgens, sese maioribus asserit orsis,
 Vt faceres ferresq; senex distortus & ager,
 Quos iuuenis nunquam posses sperare labores.
 Ipse etenim Antipodas Nabatheaq; prodere regna,
 Occiduumq; salum pictis innare carinis
 Dum satagit, vel dum patrio beneconsulis orbi,
 Illustres statuens animas in imagine viua,
 Antipodas inter samâ iuvenescis & arte,
 Et bene promeritis patrio clarescis in orbe. (gens
 Quin vetera monumenta parans & busta resin-
 Romulidum, ipse tibi monumenta aeterna relinquis,
 Et pulchra meritis reddis te laude beatum,

Donec Romulida monumenta fasantur avorum.
 Hac igitur si cura seni, si vitâ senectâ est,
 Haud equidem inuideo senium, crudamve podagrâ,
 Ocia qua geniumq; tuû conatibus addunt.
 Quin a deo insolitum robur iuueniliâq; ausa,
 Nunc utroq; ambobus lati gratabor amicu.
 Et Boissarde tibi, tibiq; ô Theodore Bryeo:
 Quos studium, & merita, & spacijs propioribus at as
 Coniunctos nodis tophorum innexis inultis.
 Ambo boni senio fortunatq; podagra,
 Felicesq; operum atq; operarum laude beati
 Vivite cum priscis, cum nostris vivite seclis.
 Vivite cum patrio, cum ignoto vivite mundo:
 Sit mentis vigor infractus, sint lata senectâ
 Tempora, sit studium simul & vegetabile robur
 Exemplo natis & qui nascentur ab illis.

FINIS.

ILLV.

ILLVSTRI AC GENEROSO

VIRO HERMANNO A GHOER, BA-

*roni de Pesche, Domino Villartij, Andrimon-
tij, Brohaina, &c.*

IANVS IACOBVS BOISSARDVS VESVNTINVS.

OMANAS Inscriptiones statim à principio visum est, non temere in duos distribuere tomos: ne si vno comprehenderentur volumine, liber in nimiam euaderet crassitudinem. Propterea quòd necesse sit singula in vna folij pagina typis excudere, quòd præli impressionem charta non possit ferre duplicè. At cùm vterque tomus potuisset debuissetque coniungi, ac simul emitti in lucem, vtpote qui contineant monumenta vnus vrbis, placuit tamen Theodoro de Bry, Typographo vigilantissimo & solertissimo vtrumque separatim publicare, vt sumptus qui faciendi sunt commodius tolerare, & ex libri primi venditione ad editionem secundi paratior & instructior venire possit. Eius consilio & voluntati nequiquam volui refragari, ne vir bonus damnum aliquod ex officiosa beneuolentia, qua me complectitur, caperet. Opus sanè aggressus est hoc volens, vtpote qui perpetuo, & indefatigabili desiderio adiuuandi publicam vtilitatem feratur, & promouendi studia eorum qui venerandæ Antiquitatis admirâtur reliquias, diuersis in regionibus Europæ à priscis sæculis summo Dei beneficio relictas. In hac re grandes faciendæ sunt impensæ: & quæ facultates hominis opulenti requirant, præter tot annorum labores, quibus senex licet, alacris tamen reliquum tempus ætatis impendit. Is enim marmorum, quibus inscriptiones antiquæ, quas olim collegi, continetur, figuræ, tabulas, & epitaphia laminis cælauit æthereis, tanta industria, tam concinna picturæ delineatione, vt doctissimis quibusque ars illius minime probetur, iucundaq; delectatione passim excipiat. Et tantum laudis ipsi sculptori, quantum auctori tri-

) (buane

EPISTOLA

buant omnes bonarum artium sectatores: cum hac diligencia suum nomen ad posteritatem cum celebri fama transmittat. Hæc egregiè gestis meritiò rependitur compensatio, inuidia etiam non resistente, vt inter bonos bonorum nomen & memoria stabiliatur & floreat. Et ideo qui sapiunt, benè audire malunt quàm dītescere. Quæ, obsecro, diuitiæ possunt cum bona fama conferri? Vita enim ingloria locupletum (quamuis abundè bona fortunæ accumulauerint, & felici possessione quæsitæ opum se beatos existiment) morti non absimilis iudicari debet: nisi ad posteros aliquod testimonium relinquant benè ante actæ vitæ. Opes amittuntur cum vita, fama illustris virtute quæsitæ permanet æterna. Vera possessio virtus est, cuius laus omnis in actione consistit. At hæc actio non ad se, sed ad alios translata consideratur, vt iuuet, & proſit, & proximi promoueat vtilitatem. Non nobis ipsis nati sumus, sed patriæ, cognatis, & amicis. Meritiò igitur eos honoramus, qui se huic vitæ ita comparant, vt omnes eius partes primò ad pietatem, & Dei cultum conferant: deinde, quantum fieri potest, hominibus commodent, & patriæ suam operam impendant, vnusquisque in suo statu & conditione ad quam vocatus est. Cui plus gratiæ à Deo luminum collatum est, eius obligatio est maior. Talentum nobis commissum fideliter exercere iubemur: ne ingrati videamur, acceptoque à Deo beneficio indigni & iudicio obnoxij. Id seriò dum perpenderet Bryius, intelligatque non solum tibi, sed literatis omnibus primum librum harum inscriptionum adprobari, operi feliciter inchoato secundam partem adijcit, quæ tibi dicatur, vir generose, tanquam illi cui labores mei conatusque omnes consecrari debent. Prosequar itaque in hoc volumine quæ supersunt eodem ordine, quo in priori cœperam. Et recensēbo continua serie illa quæ videntur in Vrbe, tam priuatis quàm publicis in locis. Non quidem omnia (nam magno animi mei dolore plusquàm dimidia pars mearum lucubrationum deploranda iactura periit) Sed quæ singulari Diuinæ bonitatis fauore & beneficio erepta sunt ex illo meorum librorum miserando naufragio: ex quo yix emerſit breuis hæc portiuncula superstes, ex tam laboriosis

DEDICATORIA.

boriosis & diutinis collectionibus, quas priùs in vnum con-
gesseram: quibusque olim totam fere iuuentam impende-
ram, longis terra marique peregrinationibus susceptis. Quia
tamen Deo Opt. Max. (sine cuius prouidentia nihil in hu-
mana vita contingit) ita visum est, vt sine fructu tam longum
studium, & curæ vigiles euauerint, quicquid mihi accidit
ita expedire credo, damnumque irreparabile quod accepi,
toleranter & patienter fero. Cùm potissimùm amissorum ia-
cturam ex aliqua parte suppleant amicorum auxilia: qui di-
uersis è locis ad me miserunt plurima notatu digna, quæ ipsi
obseruarunt, & designarunt. Inter quos est Iulius Roscius,
sanctæ Mariæ Transyberinæ Canonicus vir doctus, anti-
quitatumq; studiosissimus. Is mihi communicauit librum
manuscriptum, quo plurima continentur obseruatione di-
gnissima: sed quæ vt plurimùm ita sunt transcripta, vt ijs cer-
tus locus non semper adsignetur, vt sciri possit, qua in vrbs
parte reperiantur. Excepta enim sunt diuerso tempore, & di-
uersis in locis à varijs auctoribus, & in vnum volumen reda-
cta sine ordine: & pleraque non satis exactè correctæ, vt fieri
solet in marmoribus situ & iniuria temporum excisis, muti-
latis, & confractis. Norunt omnes, qui circa hæc studia ope-
ram aliquam impenderunt, quàm difficilè sit etiam exper-
tissimo, sensum scriptionis in plenisque elicere. Quæ Romæ
sunt, duobus his voluminibus complexus sum, libro pecu-
liari Deo dante, comprehendam nonnulla quæ in Italia, in
ora Illyrici, in Stiria, Germania & Gallia collegi. Quibus et-
iam adiungam recentiorum aliquot literatorum, & illu-
strium virorum sepulchra: vt Pontani, Decij, Actij, Dan-
tis, Ficini, & aliorum, qui scriptis celebres vbique gentium
habentur: Exijs non dubito, quin docti cum multo fructu
singularem accepturi sint delectationem. Quòd si mihi su-
peressent cætera, quæ in hoc genere simul olim congesse-
ram, potuissem ex his separatim integrum volumen confi-
cere. Tanta cura & diligentia exceperam omnia doctorum
virovum monumenta, quæ Ticini, Patauij, Pisis, Senis,
Florentiæ, Volaterris, Perusij, Romæ, Neapoli, reliquisque
celebrioribus Italiæ urbibus extant, vt nihil me obmisisse ar-

EPISTOLA

bitraret, quod doctis placitum putarem. Sunt enim Itali, fueruntque semper, erga literatos homines ita affecti, ut eorum memoriam quibuscunque possunt rationibus ad posteritatem propagare studeant. Potissimum celebribus monumentis, in quibus præter exquisita marmora, nullis sumptibus parcunt, ut eiusmodi sepulchra manu operaque artificum illustrentur: certatimque id fit ab optimatibus, qui in rebus publicis primas obtinent partes. Ut in sepulchris Marfilij Ficini, Ioti, Scalcialupi factum videmus Florentiæ, Pisis in Philippo Decio, & Matthæo Cyrtio. Quamvis Decium certum est, sibi vivo monumentum insigne præparasse, ne posteris crederet, ut inscriptio docet. Nam ut plurimum illustres illi & literati viri Italiæ, genere nobili sunt orti: Stemmata enim, & nobilitatis suæ gloriam alia re superari non posse, præterquam scientiarum cognitione credunt. Idcirco non est mirum, si ex proprijs facultatibus sepulchra sibi fieri curent sumptuosa, & locis publicis erecta: propensa in eorum memoriam benevolentia civium, & favore Principum: qui simul suum nomen illustrent, dum sumptus aliquos faciunt in his ædificijs construendis. Magnus ille Dux Hetruriæ, Cosmus Medices, plus famæ sibi apud posteros conciliauit, quod doctissimos quosque viros luculentis stipendijs ad se accersiverit: quod bibliothecas illas duas tam instructas libris manuscriptis Florentiæ excitaverit: quod Architectos, sculptores, pictores, mathematicos & reliquos artifices, (quorum artes ingenio & iudicio tractantur) favore & liberalitate promouerit, quam ex tam ampla dominatione Hetruriæ, quæ illi nomen Ducis Magni acquisiuit: & si meritis digna merces rependeretur, Pontificum, Imperatorum, Principumque omnium vnanimo consensu Rex debuerat vocari. Cum igitur ex multis collectionibus mihi pauca restent, ne portiuncula illæ exiles superstites excidant & pereant, eas publico spectaculo proponere satius esse duxi, quam incuria suppressi. Siquis meum studium probabit, & quæ in eo desiderabuntur emendet, augeat, & illustret, illi gratias agam, optimèque de me meritum fatebor: mihi que gratulabor, quod tam laudabili supplemento

exiguum

DEDICATORIA.

exiguum principium promouerit, illique cedam libenter, si
quid exactius in medium attulerit. Viam enim aperuisse
alijs ad benè agendum, gloriosum semper censerì debet. Qui
plura, qui meliora, qui iucundiora fuerint meditatus, illi ultro
concedam palmam meritam, & quicquid laudis ex mea in-
dustria mereri iudicabor: suauissimumque mihi semper erit,
illorum dignitati meum officium, & obsequium ultro sub-
mittere, & me illis, in quibus vincent, postponere. Tu verò,
vir clarissime, breues has reliquias placida, vt solitus es,
fronte suscipe cum auctore, qui se tuo nomini in
perpetuum colendo volens dedicauit
& deuouit. Vale feli-
cissime.

A 1

PETRVS

PETRVS LEPIDVS ME-
TENSIS. REGIORVM NEGOTIO-

RVM SVMMVS PROCVRATOR APVD MEDIOMA-

tricos, Viridunenses, & Tullienſes, in effigiem

Iani Iacobi Boiffardi.

*OSPES, qui vagus in ſcientiarum
Hortis exſpatiaris, ut Minerva
Doctas ingenium excolas per artes,
Quem tu conſpicias heic breui tabella*

*Expreſſum Bryii arte ponicilli,
Ille eſt Sequanici ad Dubis fluenta
Boiffardo genitus parente vates,
Phæbo & Caſtaliis Deis amatus.
Ille eſt qui ſacili ſtylo, & colore
Urbes Oenotria, & ſitus locorum,
Portus, valla, Pharos, lacus, cauernas,
Montes, & fluuios ſcaturientes,
Diuerſoſq; habitus manu erudiſta
Deſcripſit, ſtatuaſque, imagineſque,
Et priſci monumenta cuncta ſacili,
Impenſiſq; laboribuſque magnis:
(Publicam vtilitatem vt adiunaret)
Solers edidit artifex, typiſque
Æuiterni operis Theoderici
Libro hoc propoſuit tibi intuenta.*

*Tu de te meritis benè haſ repende
Grates, vt ſtudio vtriuſque vultu
Sereno excipias, probeſque. Virtus
Illorum expetiſ unicuſque hoc: nec vltra.*

IN SE.

EPIGRAMMATA.
IN SECVNDVM VOLVMEÑ ANTIQVI-
TATVMI. IACOBI BOISSARDI VESVN-
tini carmen scriptum à
VETVRIO, LEONTIO, TARENTINO.

Obsessa & capta est à Gallo milite Roma:
Et iam Tarpeias victor habebat opes.
Exul in integrum quem restituisse, Camille,
Te, licet ingratam, iusta per arma ferunt.
Presserat hanc Pœnis iterum ferus Hannibal armis,
Sed Fabio rursus vindice salua fuit.
Dicitur uterq; quoque est seruata conditor Urbis:
Quod licuit venia, magne Quirine, tua.
Illa eadem est aquata solo; lateq; ruinas
Vidimus indigno procubuisse situ.
Quam dum magnanimo Boissardus suscitât ausus,
Illamq; antiquis excitat è tumulis.
Restauratoris poterit cognomine dici:
Vel potius quartus conditor Urbis erit.

LÆLII CLEOPASSI HYDRVNTINI IN
easdem antiquitates.

Magno desine, Roma, gloriari,
Quo struis tibi conditore laudem.
Prisci mœnia Romuli, quis vsquam
Ad hac tempora conferenda credat?
Fato cum tibi natus est secundo
Auctor, pulueribus tuas ruinas
Qui rursus exerit, & tuum nitorem
Purgat ruderibus, situq; turpi.
Nec, quod antè fuit, breui coërcet
Fines aggere mœnium tuorum,
Non tantum Latii per arcta rura;
Sed quodcumq; patet polis sub altis
Regnandum populis solum, occupandum
Indulget tibi, datq; possidendum.

EPIGRAMMATA.

*Non per vim penetrare erit necesse
Ad tuos glacie sua Triones:
Nec Germania Cæsares tyrannos
Armatis legionibus repellet.
Passis excipiere ubique palmis,
Et plausu populi Tibique Gotthi,
Et trux Vandalica manus cohortis,
Olim infesta, odium vetus remittet.
Florebis, rediuiua Roma: Sed satere id
Boissardi ingenio redisse lumen.*

DOMITII FAINI VERONEN-

SIS, IN EASDEM.

A Eternam quisquis cecinit te, Roma, futuram,
Ille habuit Clario pectora plena Deo.
Non tamen hanc dixit, posuit quam Romulus Urbem,
Qua nimis angustis finibus arcta fuit:
Et quam tempus edax subuertit: namq. caduca
Illa prius fuerat condita materia.
Hanc intellexit, totum qua sparsa per orbem,
Boissardi aeternis viueret aucta libris.

POMPONII RICII NOLANI.

O Cciderat, longoq. situ fixa data iacebat
Roma, atq. obscuris condita erat tenebris.
Hanc ita tu reddis prisco, Boissarde, decori,
Maior ut antiquo restituatur honos.
At tibi nec desunt meritotua premia. Namq.
Restauras Roma nomina: Roma tibi.

ALARDI QVINTVLINAR-

NIENSIS.

*Q*uid facis, o nostri pars pectoris intima? scandes
Sidera, mortali non adeunda pede?
Tarpeias olim instaurauit Iuppiter arces,
Quas Fati iusto tempore dextra ruit.

Tenta-

2
EPIGRAMMATA.

*Tentabis ne audax Fato contrarius ire?
Plusque tibi credes, quàm licuisse Ioui?
Collige reliquias Domina inter rudera Roma:
Id licet; estq; operi postea suprema manus.
Proh superi! vobis rediuiua Palatia surgunt;
Et Latij maior, quàm fuit antè, decor.
Ecce iterum prisca emergunt tibi, Romule, muri:
Scandere concessum est quos sine cade Remo.
Ecce iterum, totum fama quæ compleat orbem,
Altera Boissardi Roma renixit ope.*

HENRICVS FABRICIVS TABERNO-

MONTANVS MED. D. ET SCHOLÆ ORNBAC-
censis Rector, in easdem inscriptiones
antiquas.

V*T* *vidi veterum monumenta operosa virorum,
Antiquitates Italas,
Expleri mentem nequæ, Boissarde, tuendo
Tuum perelegans opus.
O quantum prisca debent tibi rudera Roma
Tuo rediuiua munere!
O quantum debent Heroum busta maligno
Exesatantum non situ.
Horum imis Manes gaudent, mihi crede, sepulchris,
Tibi que gratias agunt.
Et benè de nobis illa regione remotis,
Meretur hic tuus labor.
Quos Apenninum, quos æquas nubibus Alpes
Posthac piget perrepere.
Qui dubijs renuunt caput obiectare periclis,
Quæ terra est undis obuiant.
Qui sumptus horrent, via quos longissima plures
Opinione postulat.
Quos malè habens Latii mores, Latiaque puella
Nuda papillarum tenuis.
Hic Italis oris visu dignissima liber.
Sumptu, via, periculis,*

EPIGRAMMATA.

*Et castis oculis, & nullo crimine morum
Sua bonus spectet domi.
At te, plus uno dignissime viuere saclo
Boissarde, protegat Deus.
Ut quondam liceat tibi nobis edere plures
Industria fructus tua.*

IOANNIS MYLII MARPVRGEN-

SIS, IN EASDEM.

Magnificas meruit statuas, operosaq; templa
Phœbæius Æsculapius.
Hippolyturi quod equis excussum, animamq; balantem
Largo cruoris flumine
Restituit prisca docto medicamine vitæ,
Animamq; membris reddidit.
Tu labefactas dum toto corpore Roma
Annis cadauer obsitum
Ad vitam reuocas, cui non dentibus unquam
Æruginosi obnoxiam,
Quas dignas laudes pro tali munere Roma
Prodet futuris sæculis.
Scilicet illa tuum nomen super ætheris axem,
Non immemor tui, feret.
Quaq; patet tellus vasta circumsona Ponto,
Seriscanent te posteri.
At tu non tituli decus aspiras, nec honoris
Ambis caduci gloriam.
Attamen inuitum te fama æterna sequetur
Omnes per orbis angulos.
Illustres noctu pronis in turribus ignes
Lucere desinent prius:
Quam tua se virtus occultet nomine cassa,
Silentij & nube obruas.
O felix iterum, o felix Mauortia Roma,
Cui talis Æsculapius

Conti-

EPIGRAMMATA.

*Contigit! Hic faciet limoso eurgite tractam
 Vita potiri munere;
 Dum circum astriferi voluetur machina mundi,
 Pingentq; cælum sidera.
 Romule, concedes, si præripit hic tibi palmam
 Boissardus atque gloriam.
 Mænia tu dederas saltu superanda volucris
 Remo, laboreque minimo.
 Romani imperij fines hic Solis ab ortu
 Cubile ad Hesperii vehit.*

NICOLAI CLEMENTIS

Vifelisij.

*N*on veterum sunt hac spirantia marmora regum;
 Non procerum moles, pyramidesve ducum.
 Eruta sunt, Boissarde, tibi monumenta ruinis,
 Omnibus in mundi conspicienda locis.
 Plus Romana tuis durabunt rudera chartis,
 Quam saxis olim condita Roma suis.
 Roma sui tumulus per te rediuiua resurget:
 Plus tumulis viuet, quàm lapidum cumulis.

SONNET DE PAUL PERROT SEI-

gneur de la Sale: sur les mesmes an-
 tiquités.

*L'*Obscure Antiquité dans soy-mesme perdue.
 A l'aide d'un airin, & de noz curieux,
 Sembloit pouuoir brider le temps iniurieux
 Et eschaper l'oubli qui la tenoit vaincue.
 Mais ny l'airin retif, ny la recherche drue
 Du ieusneur Antiquaire avec ses grans yeux
 N'eut rien fait, si Boissard tuteur des siècles vieux
 N'y eut presté la main pour la remettre en veue.
 Avecques son pinceau ses couleurs il luy rend,
 L'auine par ses vers ou l'ame elle reprend:

B

Et de

EPICRAMMATA.

*Et de vieille quelle est au iour il la rapelle.
Admirable Boissard i' admire en ce faisant
T'a science, qui fait le iour passe present:
Et de l'Antiquité une chose nouvelle.*

AD LECTOREM BENEVOLVM

Boissardus.

S I primum placuit tibi volumen,
Acceptum tibi non minus secundum
Spero, candide Lector, qui maligno
Non es iudicio. Heic mihi paratur
Currendum stadium patente Circo:
Quod sunt mensi alij quidem probato
Successu, & populi fauente plausu.
Quòd si curriculum ingredi hoc parem; nec
Præstem quicquam aliud peritius, quàm
Quod præstasse alios prius fatemur,
Fiam ridiculus: pudorq; nobis
Infamiseriet genas rubore.

*M*azochiq; & Amantij labores,
Et quacunque Apianus exarauit,
Maximè Smetij librum eruditum
(Cui doctam imposuit manum, togæque
Gemmatum Tyria addidit monile
Magnus Lipsius ille, Clusiusq;
Gloria Atrebatum & decus perenne)
Quisquis viderit, haud fuisse dicet
Necesse hac mea publicare: cum sint
Vna res eademque. Vt illi honorem
Sua sedulitatis, ingenique
Mercedem accipiunt, suisq; dignam
Lauream meritis (mali viri esset
Inuidere bonis) & inuidebunt,
Opinor, mihi non magis vel illi,
Lector qui bonus audis, hac tuis si
Nunc proponam oculis videnda, qua sunt
Non solum locupletiora cunctis,

Primis

EPIGRAMMATA.

*Primis edita quæ fuere prelis,
Sed, quod nemo negat, venustiora.
Nam, ne mancum opus hocce diceretur,
Nihil non hieroglyphum reliqui.*

Commentaria & Explicationem

*Singulorum alios sinam docere.
Nobis sufficit ordine indicare
Quæ sunt ad Latii fluentia Tybris
Priscorum monumenta temporum: quasq;
Hospes in medijs stupet ruinis
Roma reliquias. Scopum mihi istum
Solum proposui, tuo relinquens
Cuncta iudicio probanda. Quod si
Hac industria tam laboriosa
Favorem potis est tuum mereri:
Nunquam me studiũ huius, atque sumptus
(Quem me oportuit, ut tibi hac dicarem,
Olim sustinuisse) pœnitebit.*

B 2

DE

ANTIQUIT. SIVE MONVMENT.
DE FVNERIBVS ET MODÒ SE-
PELIENDI VSITATO APVD
Antiquos.

V *in hoc secundo volumine, sicut & in priore factum est, proponantur diuersæ inscriptiones, quæ in hodiernum usque diem in marmoribus Romanis conspiciuntur. Ex iis aliæ ad res diuinas pertinent, nempe ad titulos Deorum, ad templorum & statuarum dedicationes, aliæ ad ædificia publica, utpote ad porticus, pontes, aqueductus, circos, portas vrbis, locorum terminos, & alias structuras illustriores: Reliquæ autem, quibus maior huius libri pars occupatur, ad Epitaphia mortuorum referri debet. Cùmque de sepulchralibus inscriptionibus hic ampla fiat mentio, existimaui ad Lectoris delectationem conducere, si pauca hic adnotem, quæ de funeribus & modo sepeliendi apud scriptores passim occurrunt.*

Constat enim apud Antiquos magnam sepeliendi mortuos obseruatam fuisse curam. Nam cùm parentum, liberorum, cognatorum, amicorumque præsentia destituerentur, eorumque desiderio mirificè tangerentur, non est mirum si nihil intétatum reliquerint, quod ad consolationem & mœroris diminutionem faceret. Cui accessit & religio, qua conscientia & mêtes hominũ plurimùm mouëtur. Nemo enim fuit vnquam, exceptis aliquibus atheis & prophanis, qui non existimauerit Deum esse mundi totius creatorem, & conseruatorem, hominemq; ad eius similitudinem factum, rationisq; capacem, ut suum conditorem cognosceret, illi seruiret, illum veneraretur & coleret. Vtque Diuina illa maiestas æterna, infinita, & omnipotens est, sic quoque pura, perfecta, scelerum vltrix, & virtutum remuneratrix: quæque nihil habet commercij cum vitio & peccatis. At è cōtrario, nemo est tam vecors, nemo tam stupidus, qui se non agnoscat multis in rebus imperfectissimum, & peccato obnoxium, imo vitam omnem continuationem esse peccati. Cumq; Deus scelera
&

& crimina averſetur, nemo dubitat aliquando reddendam eſſe noſtrarum actionum rationem coram tribunali Juſtitiæ Diuinæ: Et vnūquemq; recepturum ſecundū opera ſua. Hæc doctrina licet propriè ad Chriſtianos pertineat, gentes tamen quæ Dei verbum non audiuerunt, ab ea non fuerunt alieni: Imo docuerunt animas mortuorum poſt obitum ad Inferos ferri, & à Plutone Inferni Deo tradi ſeueriſſimis iudiciis Minoi, Rhadamātho & Æaco, qui incorrupta trutina omnium anteaſtam vitam trutinabant, nulloque reſpectu, aut ratione habita ſtatus, conditionis, dignitatis, ſexus, aut ætatis, de omnibus incorruptam ferrent ſententiam: ſontes & noxios pœnis & torturis atrocibus pro magnitudine delicti adiudicabant: alios rotis, alios vulturibus, alios Eumenidibus furis infernalibus conſcindendos flagellis & verberibus, alios vadis Cocyti & Phlegethontis, flamma & ſulphure ſtagnantibus immergendos præcipiebant, tandiu donec juſtitiæ diuinæ ſatisfactum eſſet, pœnaq; iuſta crimen admiſſum elucetur. Boni verò & Dei cultores, quiq; per virtutem vitam tranſegerant, plurimis profuerant, obfuerant nemini, hi Diuinum fauorem & gratiam conſecuti ad beatam & æternam tranquillitatem & felicitatem transferebātur ad Elyſios campos: vbi flumen Lethes proni adibant, & de eo potabant, vt inde malorum & laborum in vita tranſactorum obliuionem conciperent: & ſeſe ad loca deſtinata, & beatorum conſortia reciperent: vbi delitiis omnibus doloris & triſtitiæ immunes fruerentur: iisq; ſtudiis vacarent, quibus in vita maximè fuerant delectati: vtpote literati cum literatis, milites cū militibus, virgines cum virginibus, matronæ cum ſimilibus, qui omnes Philoſophia, rerum arduarum meditatione iucūda, militaribus exercitiis, choris, cantu, & reliquis eiufmodi exercitiis ſeſe oblectabant.

At cū incertum eſſet quo modo quiſque tractaretur apud Inferos, mortuorumque curam non poſſent deponere viuentes, omnem mouebant lapidem, vt deſunctorum neceſſitatibus prouiderent, tam legitima ſepultura, quàm precibus, & ſacrificiis, quibus DEVM placari, & clementem reddi iudicabant: hoc ante omnia procurantes, vt animabus

defunctorum Deos manes propitios & fauentes redderent. Existimauerunt enim antiqui, hominibus, cum primum in lucem venirent, duos Genios tutelares committi, qui hominem, dum in vita esset, nunquam defererent, sed eius omnes actiones bonas & malas obseruarent, & exactè notarent; vt post mortem anima ad Inferos delata, & Iudicium examini subiecta, reciperet præmia felicitatis, aut pœnas admissorum criminum, prout testimonio Manium probabantur benè vel malè egisse in corporibus: Hinc apud Vergiliū Anchises Æneæ filio inquit, *Quisque suos patimur Manes.*

Prima igitur apud antiquos post suorum mortem cura fuit, vt legitimè sepelirentur. Quotannis enim certos dies instituerunt, quibus parentationes fierent, nempe tertium, septimum, nonum & trigesium post obitum diem. Græci ἐσθίασμα vocabant obsequias, & oblationes, quæ Dijs Manibus offerebantur pro animabus defunctorum, νεκρία erant sacrificia pro mortuis, τεθήματα conditura & inhumatio. κτερισματα & ἕνασμα erant nouendiale illud sacrum, quod nono post obitum die fiebat. τετρεκάδης τελεαμένης, quæ celebrabantur post trigesium diem. Latini ea omnia comprehendebant sub nominibus iustorum, exsequiarum, inferiarū, parentationum, nouemdialium, denicalium, februorum & feralium. Quæ omnia didicerunt à Græcis: Græci ab Ægyptijs, Ægyptij à Chaldeis, Æthiopibus, Gymnosophistis, & Brachmanibus: qui omnes spe resurrectionis futuræ ea sacra inter suos instituerunt. Licet hanc de resurrectione doctrinā Plinius more suo irritet, lib. 7. c. 35. vbi ait. Similis & de asseruendis corporib. hominū, & reuiuiscendis promissa à Democrito vanitas, qui non reuixit ipse. De hac resurrectione ita scribit Phocylides:

Οὐ καλὸν ἀρμονίην ἀπαλύμεν ἀνθρώποις.
καὶ πῆχ' ὅ' ἐκ γαίης ἐλπίζομεν ἐς φάος ἰδύειν.
Λέειψαι, ἀπικερμένον ὃ πῖσιν δὲ θεοὶ πλείονονται,

Non est pulchrum harmoniam corporis humani soluere, quem statim ex terra speramus in lucem rediturum, & postea inter deos numeratum iri.

Ex hac opinione natus est inter Ægyptios mos ille curiosus cōdiendi corpora: quæ tantis sumptibus obseruarūt Sefotris,

stris, Amasis, Sinandius, & alii Satrapæ, imo & ipsi plebei, qui omnes hanc futuram resurrectionem expectabant: quorum unusquisque pro suis facultatibus suorum corpora condiebant, ut integra seruantur, si fieri posset, usque ad consummationem sæculi, quo tempore corporum resurrectionem futuram existimarunt. Neque defuerunt plurimi, qui sepulturam visi sunt negligere: ut de Diogene factitatum legimus: qui amicis rogantibus quid post mortem de suo corpore faciendum vellet. Hoc, inquit, aut in profluentem abijcite, aut exponite deuorandum alitibus & feris. Et Anaxarchus dum iussu Nicocreontis tyranni Cyprij pilò tunderetur in mortario. Tunde tunde, ait, Hunc Anaxarchi corticem, quo ipse inuolutus est, nihil enim hinc damni accipio. Sed illi sepulturam corporis ideo negligere visi sunt, quod maximè ad eam hominis partem, quæ præcipua est, spectare videretur, nempe ad animam, cuius quasi theca, vel vestis, vel domicilium est corpus hoc caducum & corruptibile, cum anima sit immortalis. Quod Cicero testatur in somnio Scipionis. Tu verò sic habeto, inquit, te non esse mortalem sed corpus hoc. Nec enim tu is es, quem forma ista declarat, sed mens cuiusque is est quisque, non ea figura quæ digito demonstrari potest. Hanc opinionem secuti sunt alij multi: qui corporis mortales exuias cõtempserunt, de anima tantum solliciti: ut de Mæcenate legimus.

Nec tumulum curo, sepelie natura relictos.

Et Vergilius introducit Anchisen dicentem: *facilis iactura sepulchri est.* Seneca inquit: Omnibus natura sepulchrum dedit. Naufragorum idem fluctus qui expulit: Suffixorum corpora crucibus in sepulturam suam defluunt: eos qui viui creantur poena funerat. Lucanus lib. 7. inuehitur in Iulium Cæsarem, qui iusserat Pompeianorum cadauera insepulta relinqui.

Nil agit hac ira; tabes ne cadauera soluat,

An rogis, haud refert, placido natura receptat

Cuncta sinu: & paulo post: capit omnia tellus

Qua genuit: cælo tegitur qui non habet urnam.

Cytus quoque Persarum rex, teste Xenophonte, morti proximus filiis suis præcepit, ut postquam expirasset corpus suum

suū humo statim mādarent, de pompa funebri, & sumptuosiore sepulchro neutiquam solliciti: beatum ducens, corpus statim resolui in terram, vnde ortum duceret.

Maiores tamen melioresque pars hominum existimarunt semper esse infelicitissimum sepultura carere. Neque certē corpus hoc terrestre, licet infirmum caducumque sit, omni honore indignum est. Cum enim sit animæ domicilium, & per id ipsa anima, tanquam per idoneum instrumentum, multa laude digna operetur, quæ ad Dei optimi honorem, & ad conseruationem societatis humanæ faciant, consentaneum rationi videtur, vt id ab anima separatum honorificè tumulto mandetur. Nihil enim structura corporis humani præstantius, nihil admirabilius videri potest. Si quis exactè contempletur singularum partium compositionem & symmetriam, existimabit ad eius structuram concurrisse omnes Diuinæ sapientiæ thesauros. Nihil enim aptius, nihil perfectius formari poterat, ad recipiendam eam hominis partem quæ præcipua est, & Deo similis, nempe animam, cuius imaginationes & conceptus, hoc corpus exequitur. Admiranda sunt, si bene perpendamus, tot & tanta opera, quæ manibus hominum perficiuntur, ex quibus iudicium internum quale sit clarè perspicitur. Hinc Hermes Trismegistus tradit Deum procreasse duo maximè admiranda, Mundum, in quo se exerceat & luderet per infinitas creaturas; & Hominem, in quo se oblectaret & delectaretur: quibus diuinitatis omnipotentia & bonitas manifestatur, vt enim mundus imago Dei est, sic homo est imago mundi. Propterea Philosophi hominem vocarunt *μικρόκοσμον*: Et Paulus hominis corpus templum Dei appellat: Neque vlla creatura inuenta est, quam Deus filius sibi adiungeret, quàm homo. Nam Christus seruator noster Deus est & homo, sicut homo est anima & corpus inseparabiliter coniuncti. Deus enim animam creauit ad suam similitudinem, quæ vnita cum corpore efficit hominem. Cumque verbum Diuinum cum homine fuerit vnitum, credendum est hoc corpus, quod hominis pars est, cum Christo suo capite resurrectorum, & cum Deo vniendum esse. Æquum est igitur vt dissoluto hoc homine, corpus ab anima separatum
singul-

singulari honore excipiat, & sepulchro aliquo tumuletur: quo moneat mentes viuentium eos mortales esse. Seneca existimat monumenta ideo dicta, quod mentes hominum moneant suæ conditionis, & a metu mortis eos reuocent. Plato quoque solebat dicere præcipuum Philosophiæ scopum in eo versari, ut perpetua mortis meditatione. Augustinus super 2. lib. Regum cap. 2. ubi benedicatur iis qui Saulis corpus sepeliuerant, ait: Corpori humano quicquid impenditur, etiam si id non fiat ad præsidium salutis, tamen est ad humanitatis officium. Et Varro indignatur Licinium quendam Augusti consorem sumptuoso sepulchro ad viam Salariam conditum, cum alii præstantissimi viri eo carerent honore.

Marmoreo tumulo Licinus iacet: at Cato paruo,

Pompeius nullo, credimus esse Deos?

Abrahamus hunc honorem sepulturæ adprobans, Genes. cap. 23. prouidet de conditorio sibi, uxori, posterisque suis. Et in id monumentum (quod eius auus coemerat a filiis Hemor) Iacobus in Ægypto moriens inferri cupiuit: Præcepitque filiis, ut postquam eorum posteritatem Deus liberaisset a seruitute Ægyptiorum, & eos introduxisset in terram Canaanorū (quā Deus promiserat Abrahamo & semini eius) ut eius ossa secū ex Ægypto ausportarent, & conderent in sepulchro Abrahami. Legimus Cimonem Miltiadis filium captiuum se reddidisse, & carceri inclusum, tantisper dum pater sepulchro mandaretur, quod à creditoribus impediri poterat; tanta fuit apud omnes populos sepulturæ cura, ut nemo ea carere voluerit. Vnde Plutarchus in vita Lycurgi scribit: præceptum fuisse non minus alacriter pugnandum pro sepulchris maiorum, quàm pro focis & aris. Quia apud omnes sepulchra sacrosancta iudicabantur, & inuiolabilia: ut testatur Plinius libro secundo cap. 65. Et in legibus duodecim tabularum scriptum est: Vbi corpus demortui hominis condas, locus sacer esto. Infelicissimi semper iudicati sunt omnes qui honore sepulchri destituerentur: Vnde Poëtæ fabulati sunt defunctorum, qui sepultura carebant, animas circa Stygiam paludem palantes & vagabundas errare cum

gemitu & mœrore tristes, neque cymba Charontis excipi, vt ad quietem transfretarent, donec terra tumularentur eorum cadauera. vt apud Homerum legimus de Elpenore: & apud Vergil. 6. Æneid. de Palinuro, qui ad Acherontem Æneæ occurrens hæc cum gemitu exclamat:

*Nec ripas datur horrendas nec rauca fluentæ
Transportare prius, quàm sedibus ossa quiescant.*

Et paulo post subiicit,

*Eripe me his, inuicte, malis, aut tu mihi terram
Iniice.*

Homerus quoq; Odyssæ 3. ait: Si Menelaus inuenisset Ægyptū in domo fratris Agamemnonis, corpus eius exposuisset feris deuorandum, & canibus nocturnis: idq; omni honore sepulchri priuasset, tanquam summum malum, quod defunctis & inimicis inferri potest. Vnde apparet sepulturā vltimū benevolentia, ac pietatis esse officium, quod defunctis agnatis & amicis impēdimus: quoq; viuētib; acquiritur consolatio, & desiderium absentium quoquo modo leuatur, & imminuitur. Monumenta etiam non paruum ad virtutem stimulum præbent. Nam cū superstites animaduertunt, viris laude dignis, & de republica bene meritis sepulchrales honores tribui & conferri, ad easdem virtutes sequendas non mediocriter excitantur & compelluntur.

At cū sepeliendi mortuos apud omnes populos receptus semper fuerit mos: non vna eademque ratio apud omnes fuit vñitata. Ægyptij (qui in religione Deorum fuerunt superstitionissimi) corpora suorum mortuorum post lotiones, exenterationes, & expurgationes ab omnibus excrementis & immunditijs, & ijs omnibus quæ putrefactionem admittunt, si tenuioris essent conditionis, nitro ac sale præparato totum corpus spargebant, ceraque tegebant, & ita sepulchris mandabant. Qui verò erant locupletioris fortunæ, vt reges, principes & magnates, non solum nitro lauabant, sed integrū corpus opobalsamo linibant, quod apud eos copiosum crescebat: & vsq; ad hodiernum diem aliquot plantæ adhuc feruantur in hortis Sultani, in oppido Metanrea non procul à Memphi, quæ summa diligentia coluntur: & succus qui
exar-

ex arbusculis ferro incisis, diebus canicularibus destillat, ad Othomannum Imperatorem, tãquam thesaurũs exquisitus, Constantinopolim defertur. Hoc baltamo, preciosissimis-
que aromatibus præparata corpora munda syndone inuoluebantur, & sepulchris marmoreis tegebantur: quæ vsque ad nostra tempora seruata sunt; & eruta è sepulchris in Europam deportantur, ad medicorum vsum, qui ea Mumiam vocant: diuersa tamen ab inuicem, prout balsamo vel leuioribus aromatibus olim sunt imbuta; ita alia aliis præstant: neque solum apud Ægyptios id vñtatum fuit, sed etiam apud antiquos Italos hunc morem seruatum animaduersum est, nempe Hetruscos qui ex Ægypto in Italiam nauigantes regnum tenuerunt apud Tyrrenos & Ligures. Memini me audiuisse à clarissimo viro Iulio Roscio S. Mariæ Transstyberinæ canonico Romæ, suo tẽpore ad Amũ ex fluminis inundatione detectum fuisse sepulchrum, in quo inuentũ est corpus humanũ adhuc integrum & incorruptũ: in cuius concauitate liber erat literis hieroglyphicis notatus, cũ phiala aurea plena nescio quo liquore oleaginoso. Verisimile est characteres illos continuisse aliqua mysteria sacra ad salutẽ animæ defuncti conducentia. quemadmodum factitatum animaduertimus ab Ægyptiis, qui in concauitate thoracis mortuorum inferebãt libros papyraceos, vel volumina corticũ arborũ, vel membranas characteribus hieroglyphicis plenas, cũ imagunculis gypseis Canopi, Dei apud illos summa veneratione culti: quem proculdubio credebant placatũ & conciliatum sacrificiis reddi propitium animæ defuncti. Eiusmodi imagunculæ gypseæ cyaneo vernice desuper litæ seruantur multis in locis, in conclauibus principum: quales vidi olim duas Pisauri, vnam Rom in cõclauia Cardinalis Strozze, & alibi: adferuntur enim crebrò ad nos Alexãdria à mercatoribus qui illic negotiantur. Superioribus annis Lusitani quidã mercatores ex Ægypto in Hispaniam nauigantes cum mercibus, quas ex Asia & Alexandria comportabant, tempestate acti sunt ad littus Massiliensiu: qui quia essent Hispanicæ factionis, eorũ naues à Præfecto vrbi retentæ sunt, & merces fisco regis adplicate. Mercatores, vt hanc aucturã auerterent, ad

Henricum Galliae regem huius nominis tertium sese contulerunt, suppliciter rogantes, ut liberi cum nauibus & mercibus dimitterentur: mercatores se esse dicebant, nihil hostiliter gessisse, ne cogitasse quidem, ventorum violentia se ad litus Gallicum compulsos, non voluntate, utq; munusculis leuioribus regis amicos & assessores sibi conciliarent, ducem potissimum Epernonium, qui praecipua autoritate valebat apud Regem, cui obtulerunt statuam Canopi elegantissimis characteribus hieroglyphicis circumquaque insignitam. Eam ex Aegypto aduectam asserebant, & repertam in corpore Mumiaci magni precij, quod à Proconsulto ad Imperatorem Turcicum Constantinopolim missum erat. Statuam (quod palmi longitudinem non excederet, & ex gypso fragili esset constata) neglexit dux, militiae potius quam antiquitatum studiosus, eamq; clarissimo viro Petro Lepido Metensi Regionum negotiorum Procuratori (qui tunc fortè adstabat) dono dedit, Lepidus verò mihi. Atqui eius statuæ typum, Deo volente, inferam postremo libro mearum antiquitatum, qui continebit inscriptiones Gallicas, potissimum Metenses.

Funerum igitur horum praecipuae ceremoniae consistebant in lotionibus, conditura, pompa funebri, pullis vestibus, & sepultura: quibus ritè exactis orationes funebres declamabatur in laudes defuncti, & expiationes obsequiarum pro anima, sacrificiaq; fiebant Plutoni Summano, & Dijs Manibus animae tutelaribus, Proserpinæq;, qui oēs dijerant inferni animarum potētes. Potissimum Dij Manes officiosè placabatur, qui à principio natiuitatis tribuebatur à Deo Opt. Max. custodes animae hominis recens nati, ut essent eius tutelares, & obseruatores omnium actionum per totam vitam, hortatoresq; ad virtutē: post obitum aut animam comitabatur ad Inferos, & easistebant coram Iudicibus Minoe, Rhadamätho, & Aeaco: quas pro ratione virtutum, vel peccatorum anteaكتورum in vita, seuerissimis poenis puniebant, vel quieti eternae ad iudicabant, apud Elysios campos, ad quos mittebantur beatorum animae. Nam, ut paulò antè diximus, haec omnia tam curiosè obseruabant, considerantes futuram corporis resurrectionē, quod simul cum anima potiturum est vita aeterna. Ideo æquum esse videtur, ut reiectis omnibus
abusibus,

abusibus, & superstitione, aliquid impendatur in sepultura mortuorū, quod semper & ubiq; à pijs patribus obseruatum fuisse animaduertimus. Ethnici nullū modum in his obseruantes, hinc primā Idololatriæ desumpserūt originē. Ninus Assyriorum rex tertius, vt suis post mortē prouideret, ac eorū memoriam ad posteritatē extēderet, sepulchra Saturno Nēbroto auo, patriq; Belo Ioui, Rheæ auia, & Iunoni matri splendidissima struxit sepulchra, sacrificia instituit, & ea omnia quæ ad pompas funerum pertinere videbantur: neq; his contētus, statuas, quæ mortuorū similitudinem referret, publicè erexit, templa illis struxit, & diuinos honores, sacrificiaque solemnia illis instituit: non tantū propter memoriam defunctorum, sed vt aliquam consolationem adipiscerentur in dolore amissorum parentum, quorū præsentia, auxilio, & tutela priuabatur post eorum mortem. Diophantus Lacedæmonius lib. 4. antiquitatū recitat apud Ægyptios fuisse Syrophanem Satrapam locupletissimū, qui filium habuit vnicū successorē & hæredem futurum nominis & facultatum. Cuius morte tāto dolore & mœstitia cruciatus est, vt nihil omiserit inētatum, quod ad luuenis obsequias facere putaret. Mortui imaginem artificiosissimè elaboratā in medijs suæ domus penetralibus statuit, quā recentibus semper floribus redimibat, & alijs ornamentis sumptuosioribus. Eam deniq; iussit à suis domesticis coli & inuocari, & tanquā participē alicuius diuinitatis adorari: quiq; ex seruis aliquid admisisset, quod punitionē mereretur, si ad altare illius imaginis supplex cōfugisset, veniā consequebatur. Et hæc superstitio statim postea ad aliorū Principum sepulchra & imagines trāsiit: vt monet Clemens Alexandrinus in suo Protreptico: dum loquitur de sepulchro Acrisij, quod erat Larissæ. Et de Cecropis, q̃ videbatur apud Athenienses. Tanti, certè, apud oēs fiebat honos sepulture, vt infelicissimi semper iudicati sint, qui insepulti relinquerētur. Ideo lex antiqua iubebat eos sepultura remouendos, qui sibi manū intulissent. Qui sibi manū admouerit insepultus esto. Et Barbari oēs suorū sepulchra sacrosācta semper habuere: quod ab Epaminonda Thebano dici erat solitū, Mortem sacram animo imperterrito subeundam esse, pro defensione patriæ, pro

sepulchris maiorū, pro aris & focis. Inviolabilia apud omnes iubeantur maiorum sepulchra. Leges duodecim tabularū hoc expresse continebant. VBI CORPVS DEMORTVI CONDAS LOCVS SACER ESTO. Quod etiam Cicero lib. 2. de legibus autoritate Pontificum sancitum fuisse testatur. De hac re lege Plinium lib. 2. cap. 66.

Primum sepulchrorum constitutorem, & funerū curatorem historiæ perhibent fuisse Samothem, qui apud Gallos regnavit, & *Dis* Pater vocatus est, & Summanus, quasi summus Maniū: & Soranus à vocabulo *σώζων* quod est sepulchrū: de quo lege Plin. lib. 2. c. 54. & August. lib. 4. de ciuitate Dei. Is parentationum, & funerum ceremonias inter suos instituit. Ideo potens animarū post obitum iudicatus est, diuinitatisq; particeps, & Inferorū rex, ad quos defunctorū animæ descendeant, cuius vxor Persephone fuit, siue Proserpina, quæ à Romanis Libitina vocabatur: in cuius templo vendebantur, vel locabantur quæcunq; ad funera pertinebant: & Libitinarii dicebantur Vespillones, & funerū curatores. Plutarchus quæstion. 23. Licet Libitina eadem crederetur cum Venere: quæ natiuitatis & mortis erat procuratrix & promotrix.

Ægyptiis mos erat, quoties Rex è vita decessisset, corpus mortui syndone inuolutum deferre ad Acherusiam siue Stygem Paludem non procul à Memphi, vel vt testatur Seruius post Senecam, prope Sienem. Lacus enim erat limo crasso & nigro plenus, carectis & harundinibus circumquaq; septus, horridus & terribilis aspectu: in cuius medio assurgebat insula parua nomine Abatos. Cymba, qua eò traieciabatur, secundū Herodotum vocabatur *βαρέα* secundū Græcos dicebatur *im-Cárega*: nauta verò qui corpora ducebat Charon. & naulum q̃ pro vectura soluebatur, *δανάσιον* vel *δανός*. In illa insula conueniebāt quadraginta iudices, ex integerrimis & incorruptissimis selecti, qui in hemicyclum sedentes defuncti corpus sibi proponi iuebant, & denudari: eiusq; vitā exacta inquisitione examinantes, & æqua trutina benè facta, vel peccata trutinantes, iudicabant an sepultura dignum esset honore, vel cōtra. Quæ sententia non tantū ad reges, verū etiam ad omnes alios pertinebat. Si dignū sepulchro pronunciarēt, tū indicebatur

luctus

luctus publicus, per septuaginta duos dies, quibus vniuersus populus fractis vestibus, & luto sædatis capitibus tristis sedebat: templa omnia claudebantur, sacra intermissa, & vacatio ab omni opere præcipiebatur: nemo interim thermis utebatur, nemo balneis corpus immergebat: nemo vino, cibis coctis, vel quoquo modo præparatis vescabatur, nemo lecto decumbebat, vel rei venereæ vacabat. Hoc enim tẽpore corpus regis per Pollinctores tractabatur, & præparabantur omnia quæ ad exequias erant necessaria.

Modus condiendi corpora apud Ægyptios tribus potissimum modis fiebat, qui tamen omnes eò tendebãt, vt defuncti corpus à putredine vindicaretur & integrũ seruaretur. Corpus igitur post mortẽ exquisitis lauacris accuratè lauabant, & abluebant omnes sordes, si quẽ cõtractẽ essent ex morbo, vel alia ratione. Ea deinde munda cõmittebantur Pollinctorib., qui procurabãt euiscerations, euacuationes, & alia quẽ à cadauere propter putredinẽ erant eximenda. Hĩprimũ omniũ præparatis ad hunc vsum instrumentis argenteis, vel ahencis, vel ferreis vncinis, & vossellis per narium cavitatẽ & meatus cerebrum extrahebant, vacuumq; cranium replebãt odoriferis & fragrantibus aromatibus. Postea cultello acutissimo, confecto ex lapide Æthiopico, ventrẽ inscindebãt, & eximabant omnia intestina & viscera, præter cor & renes: diligẽtiq; lotionẽ ex vino Phœnico abluebãt omnia interiora corporis, quæ replebant myrrha, cinamomo, casia, & aliis precioribus balsamis, odoribus, & liquorib. putredinẽ & corruptionẽ prohibentibus: excepto thure, quod quia ad sacra Deorũ destinatum erat, non existimabant licitum esse, id applicare ad vsus funebres, vel etiã profanos. His peraetis, cooperiebãt corpus totũ gũmi liquido cedri, & macerabãt sale præparato: totaq; hæc cõdiendi cura producebatur per dies triginta, vel sexaginta, vel etiam 70. prout sumptus exquisitiores fiebant: & ad summũ luctus septuogesimo die finiebatur. Demũ cadauer fascia xylyna oblonga, & lata dimidium pedẽ inuoluebatur à capite vsq; ad pedes: postea includebatur simulachro ligneo, qđ defuncti formã exprimebat: feretroq; impositũ, vel lecto funebri, proponebãtur ante sepulchrũ cũ scripto, quod omnia

omnia gesta mortui continebat: quæ quivis obuius ex lege poterat taxare, impugnare, & accusare. Ex opposito stabant alii qui defunctum laudabant, & eius vitam recitabant coram sacerdotibus, qui præsentibus aderant, arbitri & iudices eorum quæ proponebantur ab accusatoribus & defensoribus. ita ut aliqui reges malæ conuersationis in vita conuicti, sepulchri honore post mortem priuati sint.

Eundem modum seruabant in sepeliendis mulieribus. quæ si è vita decessissent forma integra, & ætate iuuenili, essentque nobilium & locupletum vxores vel filia, earum corpora non committebant vespillonibus ante quartum vel quintum diem, cum putrescere & foetere inciperet. Propterea quod compertum esset Vespillones iis corporibus fuisse abusos ad turpitudinem: De his legendus est Herodotus in Euterpe: Diodorus Siculus lib. 2. cap. 5. & Plutarchus in Symposio Sapientum. Nonnunquam cum aromatibus immiscebant gemmas, monilia, & alia eiusmodi, quibus maxime vsi essent dum viuerent. Addebant etiam aliquando libros Magicos & Chemicos, aut qui continebant totam vitæ antea seriem: plerumque characteres inferebant hieroglyphicos corticibus cedri, vel papyro, vel intestinis animalium mādatos, vel sigilla metallica, clausa phialis crystallinis, aureis, argenteis, vel aheneis, vel etiam onychinis.

Plebei eundem modum sepeliendi suos mortuos seruabant pro facultatibus vniuscuiusque: Nam corpora benè lota, & ab omnibus fecibus & excrementis expurgata nitro vel sale tegebant, & aromatibus minùs exquisitis & preciosis linibant, interdum melle, vel cera tegebant. Vnde fit ut Mumia illa, quæ ex Ægypto in Europam adfertur ad vsus Medicos, cum nihil aliud sit, quàm cadauera defunctorum condita, alia aliam longe superet dignitate & efficacia, prout balsami copia, & aromatibus preciosioribus constat. Non enim dignitas ex carnibus humanis censetur, sed ex aromatibus, quibus humana corpora tecta, & imbuta sunt. Vnde apparet ridendam esse ignorantiam eorum, qui hanc Mumiam dicant esse cadauera mortuorum, qui suffocantur in desertis, incursum arenarum mobilium, quas venti agitant & acervatim accumu-

cumulant, & coaggerant in illis solitudinibus aridis & siticulis, imo non defunt hodie chirurgi qui ex patibulis membra suspensorum detrahant arida & sole torrefacta, quæ ad vsum suum sine magno fructu adplicant. Certum enim est corpora principum & magnatum, in quorum funcribus tam præciosa impensa sunt aromata, multo plus efficaciar habere, quàm plebeiorum, in quibus condiendis nihil præter sal, mel, nitrû, vel ceram impensa sentiunt diligentes talium rerum & docti exploratores.

Iudei eundem morem sepeliendi suos seruauerunt, sed minùs exquisitè. Nà, vt refert Strabo lib. 16, & Iosephus ultimo Genesim, corpora mortuorum lota priùs & expurgata tegebant bitumine & asphalte, quod nascitur in lacu Gomorrhæ. Iacobi Patriarchæ corpus hoc modo curauit Iosephus eius filius per dies quadraginta, lessum celebrante Ægypto per dies septuaginta.

Æthiopes, vt refert Diodorus, & Sextus Empiricus, suos mortuos in fluuios & mare demergebant, vt à piscibus deuorarentur: potissimum Ichthyophagi.

Macrobij, teste Herodoto, corpora, defunctorum gypso tegebant, priùs tamè lento igne exsiccata: quæ postea feretro vitreo includebant, & per annum integrum videndam omnibus exponebant: ijsq; proponebantur edulia, & omne ciborum genus, quibus in vita fuissent delectati: exacto tandem anno ea sepulchro mandabant.

Scythas morem hunc habuisse refert Herodotus in Melpomene, vt quoties rex vel princeps moreretur, vna ex concubinis vel vxoribus, quam præter cæteras maritus adamasset, viua sepeliebatur cum mortuo splendidis ornata vestibus, & omni mundo muliebri: neq; id sine contentione fieri erat solitum inter vxores vel concubinas, decertantes inter se commemoratione beneficiorum, & ostensione munerum, quæ à viuente acceperant amoris testimonia. Et hunc morem seruatum fuisse scriptores testantur, non ita pridem à Caicis Principibus orientalibus. Cum vxore simul sepeliebatur pincerna, coquus, stabularius, cubicularius, & cursor: qui soli in futura vita cum Principe habitare, & eadem beatitate fruisi credebatur. Anno exacto post sepulturam, quinquaginta selectissimos equos

D

stran-

strangulabant, quibus totidem adolescentes imponebant: quos omnes affixos validis palis statuebant tumulo altiore, quo defuncti Caici corpus sepultum iacebat. Qui autem fortunæ essent tenuioris: corpora suorum mortuorum exenterata & præparata curru tecto circumuehebant, amicis & cōsanguineis sequentibus funus quibus opiparū adponebatur cōuiuium: ac postquam oēs funebribus epulis essent saturati, tum demum corpus inhumabatur spectātibus omnibus.

Indi antequam ad decrepitam peruenissent ætatem, & morbis essent subiecti, incommodisq; quibus anxium redditur senium, premerentur, suos maturè immolabant, & solēnibus epulis post sacra peracta in partes corpora mactata cōscindebant, & comedebant, vini viros, & fœminæ fœminas. Qui autem inter illos Philosophiam profitebatur, senex redditus publicè per præconem funebrem proclamari iubebat separatū esse ab hoc imbecillo corporis ergastulo discedere, vt vita meliore frui posset: ideo rogabat omnes conuenire in destinatum locum, vbi structa ingenti pyra, multa præfatus dē immortalitate animæ, lætus & hilaris se in ignem præcipitabat præsentē omni populo: quod spectante Alexandro magno factitatum esse legimus à quodam Calano Gymnosophista Indo: qui sine doloris vllō sensu viuus crematus est & sub Augusto Cæsare idem præstitit Athenis quidam Zarnotegas, qui spectante tota ciuitate se igni consumendum vltro commisit.

Iberi Colchidis prope Trapezuntē, suos vulturibus deuorandos præbebant, & ossa humo tegebant, vt scribit Silius Italicus lib. 3. bellorum Punicorum. Iberos hos vocamus hodie Georgianos, vicini sunt Armenijs, Christianam sequentes religionem, sed Persæ Scacho militantes.

Nasamones in Libya vel mortuos in mare demergebant, vel sedentes arenis tegebant.

Hircani suos exponebant canibus sepulchralibus, qui ad hunc vsum publicè alebantur, hanc rationem adferentes, quòd ex omnibus animalibus quæ cum homine conuersantur, nullum est cane fidelius.

Græci, qui reliquas oēs nationes scientiarū cognitione, comitate

mitate & humanitate superarunt, suorum mortuorum corpora cremabant: & ossa quæ supererant collecta cum cineribus, urnis vel alijs vasibus inclusa cōditorijs & sepulchris inserebant: existimantes id non abs re fieri: nam quod in nobis est diuinum, igneæ naturæ est, & ad altum tendit: ideo igne exceptum facilius ascendit ad cœlum, humi relicta parte sui crassiore, quæ terrenæ substantiæ conformis est, quod Lucretius hoc modo describit:

Cedit item retrò de terra quod fuit antè

In terras: & quod missum est ex atheris oris,

Id rursum cœli fulgentia templa receptat.

Alij hac crematione quærebant in hoc mūdo subtiliorem purgationem animarum, quæ submersæ sanguine & humoribus corporis, multum de sua perfectione amittunt. Ideo Heraclitus scripsit æquum esse ut hæc corpora, quæ ex igne suum habent principium, in ignem resoluantur. Thales tamen Milesius censuit præstantius esse hominibus terra inhumari, ut citò resoluarentur in primam materiam, unde suam habent originem. At constat comburendorum corporum post mortem consuetudinem fuisse antiquissimam: ut patet in ijs Principibus qui ad Thebas cæsi sunt: quorum cadauera solemnibus ceremonijs & apparatu cremata sunt, excepto Capaneo, qui quia fulmine ictus fuisset à Ioue, propter insultationem blasphemam in Deum, tanquam execratio & anathema separatim datus est rogo, in quem Euadne vxor, maritum singulari amore profecuta, preciosis, ornata vestibus & monilibus, insilijt, & se in ardentem pyram præcipitavit, ut mariti funus honoraret, quod execratum alijs videbatur. Certum tamen est Græcos quoque suos mortuos sepeliuisse integros: quæ institutio à Cecrope (qui Ægyptius fuit apud quos corpora comburere nefas erat) ortum duxit, Postea, is mos inhumandi ad leges Solonem & Draconem transijt: qui legibus mandarunt terram coli debere, ubi mortuorum corpora sepelirentur: ut eius superficies non esset inutilis viuentibus, & interiora eius essent quasi piæ matris gremium, in quod reciperet filios quos procreasset.

Romani hunc morem non ita priscum habuerunt: Nam legimus Numam sub Ianiculo sepultum fuisse integro corpore. Et Ennius, de Scipione loquens, hoc illi scripsit Epitaphium:

Hæc est ille situs, cui nemo civi nec hostis

Quirvit pro factis reddere opera precium.

Et Æneas dicitur situs & sepultus ad ripam Numici, qui fluvijs est Latij Ardecæ vicinus, in quo Æneas submersus fuerat. Licet apud Festum legamus ex Agathocle Æneam sepultum fuisse in Phrygia, in vrbe Berecynthia ad Nolum amnē, eiusq; nepotem Romum in Italiam venisse, & Romam condidisse. Sed aliter sentiunt Vergilius, Titus Livius, & alij oēs scriptores.

Mos autem comburendorum corporum cœpit bellis civilibus sub Sylla & Mario: quo tempore nullum sævitæ genus in hostes, & contrariam factionem omiserunt exacerbati ciues. Sylla ipse Dictator Marij defuncti, & ad Anienem sepulti corpus terra detrahi iussit, & eius ossa dispergi, vt inhumata iacerent. Ipse verò Sylla rerum potitus, & iam senex, mortique proximus, veritus ne illi post mortem idem contingeret, quod in Marium patrauerat, testamento mandavit, vt eius corpus post obitum in cinerem redigeretur. De quo ita Plinius lib. 7. cap. 54. Primus ex Patricijs Sylla cremari voluit, ne illi idem post mortem contingeret, quod in Marium commiserat: & reliqua. Titus Livius tamen lib. 2. dum de Manlio Consule loquitur, qui filium capite truncari præcepit, quod iniussu Imperatoris cum hoste manus conferere fuerat ausus, ait: Spolijs contactum iuuenis corpus, quantum militaribus studijs funus vllum concelebrari potest, structo extra vallum rogo cremari iussit: Et id contigit ante Syllæ mortem annis fere ducentis & septuaginta. Plutarchus in vita Numæ asserit regem testamento vetuisse, ne corpus eius post mortem combureretur: quod testatur comburendorum corporum morem communem fuisse tam apud Græcos, quàm apud Latinos: licet plurimi omnibus sæculis voluerint sepeliri integri, alij in cinerem redigi: quæ
confue-

consuetudo à Sylla dictatore durauit vsque ad Antoninos. Macrobius qui sub Hadriano vixit, scribit suo tempore morem cremandorum cadauerum ex maiori parte exoleuisse, de qua crematione lege Vergilium *Æneidos* 6. in sepultura Miseni: vbi morem conficiendi rogi ita describit:

*Nec minùs interea Misenum in littore Teucris
 Flebant, & cineri ingrato suprema ferebant:
 Principio pinguem tadis, & robore sccto
 Ingentem struxere pyram, cui frondibus atris
 Intexunt latera, & ferale ante cupressos
 Constituunt, decorantq; super fulgentibus armis,
 Pars calidos latices, & abena vndantia flammia
 Expediunt, corpusq; lauant frigentis, & vngunt:
 Fit gemitus: tum membra toro desleta reponunt:
 Purpureasque super vestes velamina nota
 Coniiciunt: pars ingenti subiere feretro,
 Triste ministerium: & subiectam more parentum
 Auersti tuere facem: congesta cremantur
 Thurea dona, dapes: fuso crateres oliuo:
 Postquam collapsi cineres, & flamma quieuit,
 Reliquias vino, & bibulam lauere fauillam
 Ossaque lecta cado texit Corynaus aheno.*

Apud Romanos hoc vsitatum legimus in iustis mortuorum. Cùm æger animam ageret, & morti proximus extremum duceret spiritum, aliquis ex consanguineis aut amicis os ori admovebat, vt postremum vitæ halitum exsugeret; postea manu admota molliter illi comprimebat oculos, & claudebat palpebras & labia, vt mortis horrorem mitigaret, & oris distortionem corrigeret. Plinius lib. II. cap. 37. hoc ideo fieri scribit, quòd oculi in homine primi moriantur: Neque æquum esset in hoc horrendo conflictu mortis cum vita, oculos videre pauenda deformitate miserandos. Morientibus, ait, illos operire, rursusque in rogo illos patefacere Quiritium magno ritu sacrum est, vt neq; ab homine supremum eos spectari fas sit, & cælo non ostendi nefas. Mortuū cadauer post obitum pollinctoribus cõmittebant,

& libitinarijs, qui id aqua calida diligentissimè abluebant, vinctumq; pro vniuscuiusq; facultatibus referuabant vsq; ad septimum diem: postq; extremam acclamationem, aut rogo corpus imponebant, aut integrum sepeliebant. Vestimenta & tegumenta, quæ ad funera requirebantur in templo Libitinæ conducebantur, corpusq; sepeliendum, si Plebeium esset, aut extremo supplicio affectum, Sandapila claudebatur, & à Sandapilarijs & vespillonibus sub vesperâ deferrebat ad sepulchrum cum funalijs, hoc est cum cereis, tædis; & facibus incensis. Corpus autem defuncti pura syndone amiciebatur & tegebatur, seretroq; impositum efferebatur frequenti turba sequentium cognatorum, amicorum, aut eorum qui inuitati essent ad funus, præcedentibus tubis, si grandis esset natu, aut fistulis lugubrè modulantibus si defunctus esset ætate inuenili. Filij defuncti funus sequebatur velato capite atrati: mulieres verò lineis albisque vestibus amiciebantur, vt scribit Plutarchus quæstionum Romanarum 14. Tubæ peculiare his ceremonijs adhibebantur, quæ Sicinistæ vulgò vocabantur. Magnus facum incensatum numerus præcedebat & sequebatur corpus: præferebatur imago cerea, quæ faciem defuncti exprimebat. Corpus verò mortuū lecto decumbebat tanquam somno sopitum, velaminibus & linteis mundis contectum. Præcedebant Pontifices, Flamines, & reliqua sacerdotum turba. Præferebatur imagines maiorum defuncti, insignia, trophæa, coronæ, & reliqua ornamenta, quæ honorem funeris augere poterant. Proximus adstabat Archimimus, qui mortui gestus, mores, verbaque quantum fieri poterat exprimebat. Postquam autem cadauer perlatum esset, in Campum Martium, aut in forum publicum, humi cum lectulo deponebatur. Tunc aliquis ex agnatione suggestum ascendebat, vnde populo audiente habebat orationem funebrem, qua declarabat genus, virtutes defuncti, & merita in rempublicam, quicquid generosè, magnanimiter & fortiter egisset aut dixisset in vita. In hac pompa hymni decantabantur læti & canori, qui mortui laudes continebant. Alij subsequerantur qui flebili harmoniâ adstantibus lacrymas eliciebant & eiularum: idque fiebat potissimum à mulieribus

heribus, quæ funus comitabantur, vocabanturque Præficæ. Harum munus erat planctu & acclamationibus funebribus tristitiam mouere in animis sequentium. Et hæ post exactas omnes ceremonias alta voce exclamabant. I, LICEY. hoc est absoluta sunt omnia, & iusta funeri reddita: Iam licet vnicique domum reuerti. Tunc aqua lustrali & ramo oliuæ spargebant populum, & omnem turbam dimittebant, his verbis: Vale vale vale: nos te ordine quo Natura permiserit sequemur. His peractis corpus integrum sepulchro imponebatur, vel cineres in urnas congesti cum ossium reliquijs conditorio adplicabantur, plerumque cum multis rebus preciosioribus, quibus in vita homo fuerat delectatus, aliquando phialæ vitreæ continentes amicorum lacrymas sepulchro inferebantur, vel vascula alia cum libaminibus lactis & vini: interdum etiam lampades oleo plenæ cum reliquijs imponebantur.

In obsequijs Principum & Magnatum ludi gladiatorij exhibebantur, & duella: conuiuiaque opipara præparabantur cognatis & amicis: ad hæc fiebant viscerationes quæ erant donaria carniū distributa in populo.

Aliæ quoq; funerum curationes fiebant apud Romanos: Vera funera dicebantur, quando mortuorum corpora ordine quem prius descripsimus, aut cremabantur, aut sepeliebantur, lectum ducentibus agnatis & consanguineis, amicisque pullatis, reliquiæq; cum cineribus urnis insertæ claudebantur sepulchris: quibus imponebantur arulæ marmoreæ, vel columnæ, vel cippi, aut tabulæ, quibus inscribebantur epitaphia, & ad quæ quotannis coronæ ex floribus adplicabantur, vel vinum & liba sacrabantur, aut etiam victima cædebantur dijs Manibus, ex qua epulum funebre fiebat cognationi & amicis.

Funera alia dicebantur Indicta vel Censoria, quæ denunciabantur per præcones Censorem iussu. Ea autem erant, quæ selectiore pompa, ceremonijs, & sumptu maiore fiebant: quæque mittebantur non cuilibet sed ijs potissimum qui potentia & autoritate inter suos præstabant,

bant, quique de republica erant bene meriti, vel qui maiorum gloria erant celebriores: dicebanturque sub ascia fieri, & sepulchra sub ascia dedicata, quæ legibus non permittebantur plebeijs, vel inferioris conditionis hominibus: ne heredum facultates imminuerentur, & ut superflui sumptus à ciuitate, & republica bene constituta remouerentur.

Translatiua funera erant Plebeiiorum tantum, & ea quibus nihil præter communem consuetudinem applicabatur: sed tantum corpore cremato, vel sepulto, sacrificium fiebat Dijs Manibus: & epulum funebre celebrabatur ex cæsa victima inter cognatos & curatores funeris, qualia fere omnia vulgaria fiebant.

Imaginaria alia vocabantur, cum is, cuius efferebatur funus, in exteris ac remotis regionibus vita cassus erat: illius autem absentis funus per imagines celebrabatur, quæ faciem mortuorum præ se ferebant: & illi sepulchrum honorarium (quod Græci *κεντάφυον* vocant) constituebatur: ut Suetonius in vita Claudij adnotat: dum de Druso eius patre loquitur. De hoc monumento genere Vergilius tertio *Æncidos* scribit: ubi *Andromachæ* mentionem facit, quæ *Hæctori* priori marito parcat in Epiro, dum ex insperato illi occurrit sacrificanti *Æneas* ex Phrygia in Italiam nauigans.

*Solemnes cum forte dapes, et tristia dona
Libabat cineri Andromachæ. Manesq; vocabat
Hæctorem ad tumulum, viridi quem cespice inanem
Et geminas, causam lacrymis, sacrauerat aras.*

Loca interim quæ a Pontificibus designabatur ad sepulchra, duplicia erant, vel dicebantur Gentilia, quæ ad integram gentem, familiam, & consanguinitatem pertinebant, & in his sine differentia omnes mortui ex agnatione sepeliri poterant. Alia dicebantur familiaria, quæ tantum vni familiæ propria erant, neque licebat cuiquam alij ex eadem gente sine peculiari dono in ea inferri. Erant & alia Hereditaria, quæ ad Heredes defunctorum, qualescunque esse possent, siue consanguinitatis iure, siue testamento lecti, transibant. Alia erant, quorum usum heredibus demebant peculiari inscriptione H. M. H. N. S. hoc est, hoc monumentum heredes non sequitur.

Sepulchro-

Sepulchrorum nomina diuersa leguntur apud autores. Dicuntur enim vel Sarcophagi, vel Sepulchra cum titulis, vel extra sortem, vel statuarum, vel militaria quæ erant cippi vel columnulæ concavæ, in quibus cineres locabantur: Vnde & loculi vocabantur cavitates illæ sepulchrorum quæ continebant cineres cum ossibus & reliquijs cadaueris. Polyandria dicebantur à Græcis loca sepulturis destinata, quæ cœmiteria vulgò nominantur, quòd in ijs iaceant & quiescant multorū corpora. Campum sanctum vocāt Itali, Germani *Gotsacker*/ hoc est agrum Dei, propterea quòd sacer sit & sanctus, ab vsu ad quem selectus est.

Tumbam Galli vocant lapidem sepulchralem, quæ Græci *τύμβος*: à quo Tymbades venificæ vocitantur, quæ frequentes sint circa mortuorum sepulchra, vt inde incantationibus & exorcismis Manes eliciant ad Magica præstigia.

Cryptæ & Hypogea sunt subterranea loca, in quibus corpora defunctorum sepeliuntur in templis vel cœmiterijs: qualia videntur plurimā apud Gallos in sacellis nobilium: sunt enim cellulæ fornicatæ, in circuitu loculos dispositos habentes, in quibus corpora locantur. Conditorium appellat Iouianus Pōtanus, quod est in eius sacello Neapoli: cui est inscriptum, **AB HOC PONTANORVM CONDITORIO NE MAS NE FEMINA EX AGNATIONE ARCEATUR.** In eiusmodi locis concameratis & subterraneis fiebant Alueoli siue alueola, loculi siue loculamenta, arcæ, solia, urnæ, & ollæ, quæ fiebāt ex coctili lapide, ex marmore, alabastro, metallo, ebo-re, iaspide, porphyro, vel alia aliqua materia preciosa, prout ferebant locupletum facultates.

Lectus vel lectulus, feretrum & Sandapila, & capulus dicebantur, quibus corpus demortui in funere efferebatur.

Suggrundia antiquis vocabantur sepulchra infantium, qui nondum attigerant diem quadragesimum.

Coragium erant exequiæ virginum.

Exequiæ pompa erant illa dum funus efferreretur.

Reliquiæ dicebantur cineres & ossa mortuorum.

Conditum corpus erat cadauer mortui quoquo modo sepulti.

DE APOTHEOSI.

SATIS superque opinor, licet breuiter, superiùs ostendimus, qui mos fuent antiquitus apud diuerfos populos sepeliendi mortuos. Quorum pars maior resurrectionē postremam expectantes, corpora defunctorum ita præparabant, vt ab omni putrefactione vindicata, videbātur posse integra referuari vsq; ad consummationē sæculorum: quando iubente Deo Opt. Max. animæ suis corporibus restitutæ simul fruuntur æterna beatitate. Cuius opinionis fuerūt Indi Gymnosophistę, Chaldæi, Ægyptij, Græciq; permulti: sed potissimū Iudæi, qui hanc doctrinam acceperunt à pijs patribus, successoribus Noe, Semi, & aliorum Patriarcharum, qui à Deo peculiariter edocti, scriptis tradiderunt hanc tam vtilem & salutarē doctrinam, & ad Christianos eiusdem fidei participes trāsmissērunt. Multi tamen apud antiquos corporis huius imbecilli corruptibiles exuias contēnentes, quod erat mortale & terrenum humo restituerunt, de anima tantū solliciti, quæ ad Dei similitudinem formata, post vitæ solutionem tanquam immortalis ad suum conditorem & principium reuertitur. Hinc factum est vt cremandorum corporum consuetudo apud omnes recepta sit: nempe vt per ignem purificatæ animæ, quicquid labis à terreno ergastulo (quo aliquandiu clausæ, tanquam carceris custodia difficili fuerant) contraxisse videbantur, id resolutis in cinerem membris totum exuerent. At præter ea quæ in præcedentibus adnotauimus, alium Romani præcipuè modum obseruauerunt in sepultura suorum Principum: quos propter insignia per totam vitam gesta, & egregia in rempublicam merita, diuinitatis participes esse crediderunt. Ideo ceremonijs exquisitioribus, & magnificentioribus sumptibus eorum funera procurauerunt: & eos autoritate publica, vnanimoque omnium consensu inter Deos retulerunt, & Indigetes communi sententia vocauerunt. Hæc consecratio fiebat solēnni apparatu: Congerebantur vndiq; donaria ex aromatibus, & preciosissimis odoribus, quæ ab amicis, consanguineis, magnatibus & opulentioribus Populi Romani ciuibus, imo ab externis regibus & Princi-

& Principibus, cæterisq; populis Romano Imperio subiectis mittebantur: quæ simul extructo ad id altissimo tabernaculo ligneo diuersis peristromatibus purpureis clauatis, auroq; distinctis circumsepto, & alijs ornamentis excellentioribus referto, plenoq; siccis fomitibus, vnguentis, tædis, & alia materia arida, quæ facillè ignem conciperet, in vnum congerebantur: In hæc iniectæ flammæ, subito rogum ingentem & odoriferam pyram excitabāt, qua absumebatur corpus defuncti Principis, spectāte Senatu totoq; Populo, faustis acclamationibus, & hymnis sacris celebrante nomen mortui. Cumque flammæ in altum exurgerent, dimittebatur ex superiore tabernaculi constagnatione aquila, quæ simul cum fumo in altum eleuata, credebatur animam defuncti in cælum deportare: vbi cum Ioue & superis recepta diuinitatem induisse putabatur: ac desuper in terras despiciens necessitatibus mortaliū cōsulere & opitulari. Tum mactatis solemniter victimis per Flamines sacros, & sacerdotes ad sacra hæc destinatos, numen noui Dei incipiebat inuocari. Hunc cōsecrationis morē Romani mutuasse videntur à Græcis, qui suos quoq; Principes & Heroas cōsecratos inter Deos publicis ceremonijs referebant: diuinos illis honores tribuentes, templaq; quæ Heroa appellabant illis statuentes. Et hanc cōsecrationem dicebant *deobolion*. De qua A. Prudentius in Augusto Cæsare:

*Hunc morem veterum docili iam atate secuta
Posteritas, mensa atq; adytis, & Flamine, & aris
Augustum coluit, vitulo placauit, & agnō.
Strata ad puluinar iacuit, responsa reposcit:
Testantur tituli, produnt consulta Senatus,
Cæsareum Iouis ad speciem statuentia templum.*

Hæc quia diffusè ac distinctè describuntur ab Herodiano lib. 4. c. 2. in Apotheosi Septimij Seueri, placuit auctoris verba heic inferere, ad Lectoris delectationem. Mos, inquit, est Romanis consecrare Imperatores, qui superstitibus filijs, vel successoribus moriuntur. Quig; eo sunt honore affecti, relati dicuntur inter Deos. Est aut tota vrbe quasi luctus quidam festæ, celebritati promiscuus. Quippe vita functū corpus ritu hominū superstizioso funere sepeliunt. Sed certā imaginē defuncto,

„ quàm simillimā fingunt, eamq; in Regiæ vestibulo proponūt
 „ supra eburneū lectum maximum atq; sublimem, vestibus in
 „ stratum auris. Et quidem imago illa ad ægroti speciem pal-
 „ lida recumbit. Circa lectum verò vtrinq; magnā partem dici
 „ sedent, à læva quidem Senatus omnis vestibus atris amictus: à
 „ dextera verò matronæ, quas virorum aut parentum dignitas
 „ honestat. Harumq; nulla vel aurum gestans, vel ornata moni-
 „ libus conspicitur; sed vestibus albis exilibus indutæ, mœren-
 „ tium speciem præbent. Hæc ita per septem dies continuos fa-
 „ ciunt, Medicis ad lectum quotidie accedētib; inspectum-
 „ que velut ægrū deterius se habere subinde pronunciantibus.
 „ Dein vbi iam visus obijisse diem, lectum humeris attollunt E-
 „ questris Senatorijque ordinis nobilissimi ac lectissimi Iuue-
 „ nes: perque viam sacram ad vetus forum deferunt, vbi Magi-
 „ stratus Romani deponere imperium consueuerant. Vtrinq;
 „ autem gradus quidam sunt ad scalarum similitudinem con-
 „ structi: in quibus altera ex parte puerorū chorus est, è nobilif-
 „ simis atq; Patricijs: altera feminarum illustriū, hymnos in de-
 „ functum prænasq; canentium, verendo ac læmētabili carmi-
 „ ne modulatos. Quibus peraētis, tollunt iterum lectum, atque
 „ extra urbem perferūt in Martium campum: vbi quā latissimè
 „ Campus patet, suggestus quidā specie quadrangula lateribus
 „ æquis assurgit, nulla præterquàm lignorum ingentiū materia
 „ compactus in tabernaculi formam. Id quidem interiùs totū
 „ est andis fomitibus oppletum: extra autem intextis auro stra-
 „ gulis, atq; eboreis signis, varijsque picturis exornatum. Supra
 „ verò alterum minusculum quidem positum est, sed forma &
 „ ornatu persimile, portis ianuisque patentibus. Tertiumque
 „ item, & quartum semper inferiore contractius: ac deinceps
 „ alia, donec ad extremum, quod est omnium breuissimum,
 „ perueniatur. Possis eius ædificij formam comparare turribus
 „ his, quæ portubus imminentes, noctu igne prælato naues in
 „ tutas stationes dirigunt. Pharos vulgò appellant. Igitur lecto
 „ in secundum tabernaculum sublato, aromata & suffimenta
 „ omnis generis, fructus, herbasq; succosque omnes odoratos
 „ conquirūt, atq; acervatim effundunt. Quippe neq; gens est,
 „ neque ciuitas, neque qui honore vllō, aut dignitate præcellat,
 quin

quin certatim pro se quisq; suprema illa munera Principis ho-
nori deferant. Vbi verò ingens aromatu aceruus aggestus est,
ac locus omnis expletus, tum circa ædificium illud adequitat,
vniuersi equestris ordinis certa quadam lege ac recurſu, mo-
tuq; Pyrrhichio, numeroq; in orbem recurrentibus. Currus,
item circumaguntur in ceſſi purpuratis rectoribus, qui perſo-
nas ferant Ducum omnium Romanorū, Principumq; illu-
ſtrium. Quę vbi celebrata ſunt, facem capit Imperij ſucceſſor,
eamq; tabernaculo admouet. Tum cæteri oēs vndiq; ignem,
ſubiſciunt: cunctaq; illico fomitibus illis aridis, odoramentif-
que reſerta, igni valido corripuntur. Mox ab extremo, mini-
moq; tabernaculo, tanquā è ſtiſtigio quodā, ſimul cum ſubie-
cto igni aquila dimittitur, quę in cælum creditur ipſam Prin-
cipis animam deferre. Ac iam ex illo vna cum cæteris Numi-
nibus Imperator colitur. Haſtenus Herodianus. Forma eiuf-
modi tabernaculorum videtur expreſſa in nummis aureis
Antoninī Pij, & M. Aurelij. Aquilæ verò deportantis ad
Superos animam Principis defuncti figura cernitur in nu-
miſmate Marci Aurelij Antonini alieneo: Et Fauſtinæ vbi
pro aquila pauo ſculptus eſt: nimirum innuebant Auguſtæ
animā Prouidentia Iunonis (cuius ales pautus eſt) ad cœleſtes
deportatam: Neque defuerunt aduſatores qui Auguſti ani-
mam ſe vidiffe aſſeuerarent rogo funebri ſuperuolitaſſe, tan-
dem aquilæ infediſſe, & in altum euolaſſe. Eius Apotheoſim
his verbis deſcribit Dion Nicæus, in Auguſto ſub ſinem.
Poſtquam eiufmodi præcepta recitata ſunt, funus effertur,
Erat lectus ex ebore & auro factus, ſtratus atq; ornatus peri-
petasmatif purpureis, atque auro intextis: ſubter quę tanquā,
in feretro corpus eius iacebat occultum. Ante omnia ſtatua,
cerea veſtitu triumphali videbatur, eaq; ferebatur ex Palatio,
ab ijs qui erant in ſequenti anno Magiſtratus futuri. Deinde,
ex Curia altera aurea, Tertia curru triumphali vehabatur:
ſubſequebanturq; ſtatux Maiorum ipſius, atque propinquo-
rum, qui è vita diſceſſerāt, aut tantū Cæſare excepto: propter
ea quòd eſſet in numerū Heroum relatus. Ferebantur deinde,
ſtatux Ciuium Romanorum, quicunq; Principatum vnquā,
tenuerant, capto ab ipſo Romulo exordio. Sed & quædam,

„ Pompeij Magni statua ferri visa est. Aderant etiam omnes
 „ Prouinciæ pictæ, atque nationes, quæ partæ ab eo fuerant,
 „ & deuictæ. Post hæc lectus sistitur in Rostris, ubi solebat ha-
 „ beri concio. De quo loco ubi Drusus legisset nonnulla, Ti-
 „ berius Augustum pro Rostris, quæ Iulia nominantur, apud
 „ Populum decreto Senatus laudauit. Tum qui lectum antea
 „ ferebant, eundem tulerunt porta triumphali, ut Senatus de-
 „ creuerat. Aderat autem Senatus præfens, mortuumque pari-
 „ ter efferebat. Aderant quoque omnes equestris ordinis, co-
 „ rumque vxores. Intererant Prætoriani milites, cæteri que o-
 „ mnes fere, qui tum in vrbe erant. Cùm esset impositus in ro-
 „ gum extructum in Campo Martio, eum primò cuncti Sacer-
 „ dotes circumeunt, deinde Equites, post ij qui Magistratu fun-
 „ gebantur: postremò cæteri milites, qui erant in præsidijs Vr-
 „ bis, concurrunt; præmiq; victoriæ, quæ acceperant ob præ-
 „ clara facinora, dum in eius exercitu militarent, in eum conij-
 „ ciunt. Rogū centuriones postea ad motis facibus intendunt.
 „ Is comburit. Mox aquila ex rogo demissa, quasi animam
 „ Augusti in cælum ferret, euolauit. Peractis his rebus omni-
 „ bus, cæteri abeunt. Liuia in eodem loco cum primarijs equi-
 „ tibus māsit dies quinque, ossaq; eius collegit, & sepeliuit: viri
 „ in luctu fuerunt per paucos dies, ut erat consuetudo. Matro-
 „ næ eum decreto Senatus annum luxerunt. Ex his apparet
 „ quantum fuerit antiquitus circa funera studium, quanta cu-
 „ ra & sedulitate, quantisque sumptibus omnia impenderint,
 „ quæ ad honorem mortuorum facere videbantur, & eorum
 „ memoriæ poterant ad posteritatem propagare.

Romani sua sepulchra circa vias regias ut plurimum con-
 stituebant, additis tumulis & aris, quibus mortuorū corpora
 tegebantur: Et hæc ornabant aliquando insignibus marmo-
 reis, obeliscis, terminis, columnis, cippis, & pyramidibus
 prout ferebant vniuscuiusq; facultates. Extra pomeria tamē
 erigebantur hæc sepulchra: exceptis Regibus, Vestalibus vir-
 ginibus, & Imperatore, qui triumphum erat adeptus. Ijs pec-
 culari priuilegio concedebatur in Vrbe sepeliri, postquam
 eorum corpora extra urbem fuissent cremata.

Sepulchrorū forma diuersa fuit, pro vniuscuiusq; volun-
 tate,

tatè, aut facultatibus, proque inuétione artificum, qui marmoribus inscidebāt diuersa emblemata, signa deorū, animalia diuersa, aquilas, Sphinges, arbores, & alia eiusmodi quibus conceptū mentis suæ exprimebāt. Plerunq; etiā exsculpebāt statuas defunctorū vel nudas, vel vestibus amictas, vel integras, aut pectore tenus: cuiusmodi plurima videre potest Lætor, tam in hoc secūdo volumine, quàm in priori iam edito.

Ex sepulchris quę hodie extant omniū sumptuosissimum iudicari debet id quod ad portam S. Pauli propè montem testaceum circo Olympico Romæ: Pyramis enim est ex puro marmore cādido: quę vt inscriptio indicat, C. Cestij septemviri Epulorum fuit Sepulcrum: opus absolutum cxxx. diebus. Quidā existimant non solum Cestij cineres in eo monumēto reconditos fuisse, sed locum fuisse cōmunem toti Epulonū collegio. Erant enim Epulones sacerdotes constituti à Pontificibus ad præparandas Epulas sacras & conuiuia, quę celebrabantur in ludis exhibitis numinibus Deorū. Eorum enim munuserat cœnas illas Pontificū, pclamare & opiparè cōdire, maximè in Epulo Iouis. Quotiescunq; autem aliquid omissum animaduertebant in his ferijs & solēnitatibus: id ad Pontifices referebant, vt eorum consilio & animaduersione quicquid omissum esset, aut deprauatè factum in sacrificijs aut ceremonijs religionis, id emendaretur, corrigeretur, & reduceretur in integrum. Græci hos Epulones vocabant *Φεάτορας*: genus hominum circa cupedias & condimenta magis occupatum, quàm circa rem diuinam. Nihil enim tractabant præter cibos, comminiscens quicquid ad benè curandam cuticulam faceret: parasiti, coqui, & lurcones.

Est & aliud sumptuosissimum sepulchrū ad viam Appiam prope circū siue Hippodromū Caracallę, q̃ forma rotūda instar turris amplissimæ structū est ex cādido marmore: dedicatū Cęcilię Metellę vxori Crassi; in cuius circuitu sculpta sunt boum capita diuersa, cū patinis sacrificiorum: & ea turris vocatur Capo di Boue, Sed de his pauca diximus superiore libro; sicut & de Mausoleo Augusti Cæsaris, de Mole Hadriani, de Septizonio Seueri, & alijs. Colūnx item illæ cochlides Traiani & Antonini Pij, quę adhuc Romę erecta sūt integrę,
pro

pro sepulchrorum ornamentis habitæ sunt. Nam in superiore earum parte seruabatur Imperatorū cineres, ad quos ascensus patebat per gradus: de his duabus colūnis tractauimus in nostra Topographia Urbis Romæ. De Mausoleo Augusti ruinæ tantum restant ad Portam Flumetanam prope templum S. Rochi: cuius structura erat ex latericijs rhombis, opere reticulato: pars exterior tecta erat marmore Pario condido: constellationes quatuor videbatur, in quibus arbores frequētes erāt plantatæ, quæ sua umbra locum reddebāt amœniorem. Totumq; hoc ædificium altum fuit pedes CCCLXXV. cōtinebat in medio sui areā, quæ in diametro habuit pedes CCLXV. Ab eius parte posteriore lucus erat densus & opacus, cū porticu siue deābulacris: in Mausolei summitate erecta fuit Augusti statua colossæa ahenca & auro perfusa, de his omnibus nihil restat præter ruinas, & duos obeliscos ex Thebaico siue ophite marmore, qui humi iacent fracti.

Quod ad obeliscum illum Vaticanum attinet, factum ex ophite orientali durissimo, qui præter basim longus est pedes 107½. in parte inferiore latus ped. 12. min. 5. In summitate 138 5. verò latus ped. 8. min. 5. Is situs erat in circo Caij & Neronis! Sed iubente Xixto sexto Pontifice Maximo moles illa ingens lapidea ad templum Vaticanum posita suo loco dimota est, opera Dominici Fontanæ Nouo comensis Architecti nostra ætate ingeniosissimi, qui constructis ad id opus admirandis machinis obeliscum illum ponderantem libras 956148. è basi sua sustulit, & humi illasum summo omnium miraculo strauit, iterumq; erectum transtulit in arcem Vaticanam ante Pōtificis palatium, & in nouam erexit basim, ex eius parte suprema sublatus est globus ille ahenus deauratus, qui superioribus sæculis falso creditus est C. Iulij Cæsaris cineres continuisse: sed id experientia docuit falsum fuisse, nam in eo nihil fere pulueris repertū est, præterquam pauxillum, quod successu temporis ab annis plusquam mille & quingentis contractum fuerat. Neque vllus inuenitur historiographus, qui vnquā scripto tradiderit obeliscos olim erectos fuisse, vt sustinerent urnas vel cineres regum aut Principum, sed ad ornamenta sepulchrorum illustriorum adplicabantur,

bantur, aut in circis, vel deorū tēplis: erantq; Soli sacri Plin. lib. 37. c. 8. scribit Mithrē Ægyptiorū regem qui Heliopoli regnauit, primū obeliscū posuisse somnio monitum, quē Soli sacrū esse voluit. Hūc alij reges posterī sunt imitati maximisq; laboribus & sumptib. alios excidi iusserūt, quos publicē statuerūt. Sochis enim quatuor numero erexit, quadragenorū & octonum cubitorum lōgitudine. Ramiſes (sub quo lliū captū est) aliū posuit quadraginta cubitorū, itemq; secūdum longitudine vndecenis pedibus, per latera cubitis quatuor. Et capite sequēte addit Plinius, obeliscū Thebaicū perfectū fuisse opera viginti milliū hominū: quē dū rex subrecturus esset, verereturq; ne machinæ pōderi nō sufficerēt, quō maius periculū curæ artificū denūciaret, filium suū adligauit cacumini: vt salus eius apud moliētes prodesset lapidi. Alios duos erexerunt Smarres & Eraphius sine notis, quadragenū octonū cubitorū. Ptolomæus Philadelphus vnū posuit Alexādrīe octoginta cubitorū, quē Nectabis rex exciderat. Alexādrīe quoq; alij duo fuerunt in portu ad Cæsaris tēplum quadragenū duū cubitorū, quos excidit rex Mesphees. Sed magnus ille obeliscus, quē Augustus in circo maximo erigi iussit, factus erat à rege Sēnescerteo, cētum & viginti pedum & dodrātis, præter basim ex eodē lapide confectā. Qui autē fuit in Campo martio ab eodē Augusto positus, quique adhuc hodie videtur in cellis subterraneis domorū prope Doganam veterē, fuit nouē pedū superiore minor, à Sesostride rege excisus: inscripti ambo literis hieroglyphicis, rerū naturæ interpretationē Ægyptiorū opera Philosophiæ continent: At hic postremus in Campo Martio positus est ad deprehendendas Solis vmbas, dierumq; ac noctiū magnitudines, strato lapide ad obelisci magnitudinē. Cui Manlius Mathematicus in apice pilā auream addidit: cuius vertice vmbra colligeretur in semetipsam, alia atq; alia incremēta iaculante apice. Hinc obeliscorū vsum cognoscimus non ad sustinēdos cineres mortuorū fuisse inuentū, sed ad ornamenta locorū publicorū, monumentorumq; fuisseq; propriē Soli factos, ideo factos in speciē radij Solaris.

De Sepulchrorum autē magnificentia decertarunt Ægyptij reges cū omnibus totius orbis Principibus, vt tradit Herodotus in Euterpe. Cuius rei testimoniū illustre perhibēt in-

sanæ illæ Pyramidum moles, quæ adhuc hodie spectantium miraculo in Ægypto, monte saxo erectæ, distantes à Mèphi sex millibus passuū, à Nilo verò quatuor millibus. Pyramidū maximā Chemmis regis sepulchrum trecēta & sexaginta hominū millia annis viginti cōstruxisse produntur. Tres reliquæ factę sunt annis septuaginta octo, & mensibus quatuor. Quidam scripserunt in cōstructione tãti operis, in cepas, allia, raphanosq; mille & octingenta talēta fuisse erogata de ijs fusiūs primo libro tractauimus, deq; earum altitudine & latitudine.

Ante has pyramides Plinius cap. 12. lib. 36. dicit esse Sphingem ex saxo naturali elaboratā & lubricam: cuius capitis ambitus per frontē centum & duos pedes colligit: longitudo est pedum CXLIII. altitudo à vètre ad summum apicem in capite LXII. Sub hac Sphinge corpus Amasis regis sitū credunt.

Quin & Labyrinthū in Ægypto fuisse à Petesuco siue Tithoe rege inchoatum, & ab alijs regibus auctū, nouissimēq; à Psammetichi perfectum ferūt. Demoteles regiā fuisse Monetrudis dicit. Lycias sepulchrum Mœridis: Alij sacrū Soli asserunt. Cuius structuræ magnificentiam Plinius fatetur, non posse describi, cum sit in regiones atq; præfecturas (quas vocant Nomos) sedecim diuisa: nominibus earundem totidem vastis domibus attributis. Præterea templa omnium Ægypti deorum contineat: superq; Nemesis quindecim ædiculis incluserit, pyramides cōplures quadragenarum vlnarum senos radice muros obtinentes. Fessi iā cundo perueniūt ad viarū illū inexplicabilē errorē. Quin & cœnacula priūs excelsa, porticusq; ascenduntur nonagenis gradibus oēs. Intus colūnę de porphyrite lapide, Deorū simulacra, regū statuæ, monstrificę effigies. Quarundam aut̃ domorum talis est situs, vt adaperiētibz fores tonitruum intus terribile existat. Maiore autem in parte trāsitus est per tenebras: aliæq; rursus extra murū Labyrinthi ædificiorum moles, pteron appellāt. Inde aliæ per fossis cuniculis subterraneę domus. Ad huius similitudinē Dędalus Atheniensis aliū Labyrinthū extruxit in Creta: sed centesimā tantū portionē eius imitatus est, quę itinerū ambages, occursumq; & recursus inexplicabiles cōtinet, nō breui lacinia millia passuū plura ambulationis continentē, sed crebris foribus inditis, ad fallēdos occursum, redeūdumq; in errores eosdem.

Huius

Huius hodie nullæ supersunt reliquæ. Tertius in Leno fuit olim Labyrinthus Cretici similis, colūnis tantū centū & quadraginta mirabilior: quarū in officina turbines ita librati pēderunt, vt puero circūagente tornarētur. Architecti illū fecere Smilus & Rholus, & Theodorus indigena. Quartū in Italia sibi extruxit ad oppidū Clusiū Porſena rex Hetrurię sepulchri causa lapide quadrato: singula latera pedū lata tricenūm, alta quinquagenūm. Inq; basi quadrata intus Labyrinthū inextricabilē: quò si quis improperet sine glomere lini, exitū inuenire nequeat. Supra id quadratū Strabo scripsit pyramides erectas fuisse quinq; quatuor in angulis, in medio vna: in imo latē pedū septuagenūm quinūm, altē centū quinquagenū: ita fastigiata vt in summo orbis cneus, & petasus vnus omnibus sit impositus, ex quo pendeant excepta catenistintinnabula, quę vento agitata, lōgē tonitus referāt, vt Dodone olim factū. Supra quē orbem quatuor pyramides insuper singulæ extant pedū cētenūm. Supra quas vno solo quinq; pyramides: quaiū altitudinē Varronē puđuit adijcere. Insanū hoc opus extruxit rex Hetruscus, vt externorū regū vanitas ab Italis superaretur.

Sed omniū magnificentissimū fuit illud sepulchrū Simandij regis Ægyptiorū: q̃ forma fuit quadrata, & ad omnia latera equali. Eius vnaquęq; facies habebat trecētos passus Geometricos: quorū singuli cōtinent pedes quinque, circuitus igitur erat mille & ducentorū pedū. Introitus in id tā vastum ædificiū patebat amplius. Erat enim latus pedes quadringētos, altus sexaginta septē. Postquā in interiorē ambitū peruentū esset, statim occurrebat peristyliū exquisitissimis columnis, & marmoribus constructū, q̃ interiorē areā circuibat latam vndique pedes oētingentos. Columnæ signis diuersorū animalium varięgatæ erant, altæ pedes viginti quatuor. Fornix autem superior constructa erat ex immanibus lapidibus, incrustata vermiculato opere (quod Mosaicū vocamus) ex auro & cyaneis lapidibus distincto diuersis asteriscis. E regione primi ostij aliud ex opposito videbatur: ad cuius introitū tres statuæ colosseę erant erectæ, Mēnonis opus admirādum: quarū media erat altissima, duę ad latera minores, sed quę naturalē altitudinem longē superabāt. In fronte huius ædificij maiusculis literis inscriptū legebatur. SCIRE QVI SIMCVPIST? EGO SVM

SIMANDIVS REX REGVM: AT QVANTVS QVALISQ. FVERIM
 SI AVES COGNOSSE, QVQ. LOCO CONDITVS, MINIMVM
 EX HIS QVÆ SVSPICIS OPVS PERFICE, ET SVPERA. Paulò
 vltèriùs alia statua muliebris capite tiara velato, alta pedes tri-
 ginta: quæ regis filia mater & vxor fuerat. Subseq̃batur aliud
 Peristylum minus quidẽ priore, sed luculentius magnificen-
 tiusq; in cuius ambitu sculptę erant victorię triumphiq; ma-
 gni regis contra Bactrianos. In medio duæ statuæ colosseę vi-
 debantur erectę, totumq; id ędificium preciosissimis colūnis
 fulciebatur: atq; in ambitu ordine iucūdo dispositę erāt infi-
 nitę imagines ex cedro & cupressō: quæ facies repręsentabāt
 Principum, & eorum qui in administratione legum & Politicę
 fuerāt versati. In recessu secretiore imago Regis erat Deis cœ-
 lestibus dona offerentis ex tributis, quę illi cōferebantur à di-
 uersis prouincijs & populis bello detinctis, & suę dominationi
 subiectis. Proxima visēbatur bibliotheca locuples & omnis
 generis scriptorū refertissima: super cuius ingressum hęc lege-
 bātur. VERA HVMANI ANIMI MEDICINA. Circunquaq; Deo-
 rum Ægyptiorū pulchra serie imagines collocatę erant. Pau-
 lo vltèrius attollebatur ędificium sumptuosissimum: in quo
 viginti lectuli ad discūbendum dispositi erāt, sacri Ioui & Iu-
 noni. Eoq; in loco corpus regis erat sepultum: monumētum
 quo clausum erat circulo aureo circumdabatur, qui altus erat
 pedem semis: & in circumferentia continebat trecentos & se-
 xaginta quinque cubitos, in quo sculpta videbantur astra o-
 mnia artificio singulari: is multis annis intactus seruatus est,
 donec in aduentu Cambysis (qui omnia loca sacra profanaq;
 polluit & diripuit, crudelibusq; incendijs immaniter absum-
 psit) hunc circulum cum alijs donarijs diripuit.

Sed de his sumptuosissimis monumētorū structuris satis superq;
 dictū est: superest vt pauca adjiciamus, quę ad Epitaphia perti-
 nēt: quorū numerus ferè est infinitus, tã in Gallia quã in Italia
 maximè Romę: nã in hoc scriptionis genere Romani Gręcos
 lōgè superarūt. Ex qbus plurima lectu dignissima lectori prę-
 bet hic liber, & qui priore prelo editus est. vnū tamẽ hīc addā
 quod mihi cōmunicatum est olim à doctissimo viro Claudio
 Coladonio Bituricēsi; quodq; superioribus annis inuentum
 est in Gallia ad Soliacum oppidū Lemouicensum: id tale est.

FLAGITIVM MAXIMVM VIATORES

SCIRE SIVOLTIS HEIC SISTITE GRESSVM.

AC PRIMVM M. LVCIVS ET SARDICA HOC MARMO-
RE CLAVDIMVR MISERI AMANTES.

QVIETVNDE PROPECTIQVANDO HIC MEVS NON VOLT FAXO
SCIERITIS. MIHI AFRICA HVIC ROMA PATRIA, CVIVS IN AMO-
REM INLECTA VRENTVR [O SI NON FVISSEM] DVM IVVENEM
ROMAM CVM VICTORE EXERCITV SEQVOR REDEVNTEM TEM-
PESTATE ACTISÆVA IN PIRATAS INCIDIMVS HEI MISELLE VAE-
NIMVS AMBONEGOTIATORI QVOIDAM: EGO GALLO QVI MENO-
VIOMAGVM TRANSTVLIT: HIC NAVCLERO LVSITANOREMEX
VTFVAT: QVO MINISTERIO! AH SCELVS! VNDECIM ANNOS APVD
HOS ILLOSQVE FVNCTVS DVM PER MANVS [CEDO LVCI, SICCINE
EST] DVM INQVAM PER MANVS TRADITVS MVLTIS IN OBSEQVIUM
CEDIT MISER RIME RVPTVS DEMVM..... NOCTE CONCVBIA AS-
SVLA CLAMEXIT IN LITTVS: TANTIS PER PERSALTVS ET SYLVAS
LIBER DONEC VAGVM IN VIA LATRONES CAPIVNT: A QVEIS POST
DIVTINÆ LATROCINALIS SERVITVTIS LABORES EXANTHLA-
TOS HERI MEI FILIO VENHDISTRAHITVR PER ORAM DALMATIÆ
FORTE TVNC NAVIGANTI. EI FILIO CONIVXA PATRE DESTI-
NABAR. QVOI REVERSO IPSA [VT FIT] OCCVRRENS BASILIUM
IMPRESSVR: ATAT! LVCIO LVCM MEVM PONE CVMS ARGINVLIS
SEQVENTEM INTVEOR, HÆREO COGITABVNDASICVBIHOMO-
NEM NORAM [ERAT ENIM VULTVS QVALIDO CONTRACTOQVE
MACIE] O DILECTAM MI QVONDA MFACIEM! MINIMO MINVS IN
HYMVM LÆTITIA CONCIDI EXANIMIS. ATQVI RETINERE LA-
BENTEM FESTINANS CORCVLM INFIT MEVM. PAPE! QVÆ MO-
MENTO TVNC ADMIRATIO OMNIBVS! IVSSA AB HERO CVNCTA
RE TEXO ORDINE ANNORVM NOSTRORVM. EVAX, O PLAVDITE.
MISERETVR HERVS. ET MEVM LVCIO LVCM VOLT PATREM MI
FAMILIAS DAKIER. NVPTIIS DICTVS EST DIES. ADVORTITE. DVM
ACCVMBITVR, PVERE PROXYMA VICINIA ARVNDINE [QVA IN AD-
IACENTIS HORTVLI ARBORE CONSIDENTEM AVEM INDIPI-
SCERETVR] PER FENESTRAM INTRORSVM ARCVADACTA MA-
LE DESTINATO ICTV [PROH DOLOR] MIHI EST MISELLO HVIC [E-
HODVM LVCI ADESTO NARRANTI] LACRYMÆ VERBA SORBIL-
LANT] NOBIS IN ALTERIVS CONSPECTV VTROQUE CONVIVANTI
VITAM PECTORIBVS TRANSFIXIS AVFERT.

HOC PVTO ME VOBIS SARDICA
VOLEBAT FARIER. ABITE.

*At cum heic Epitaphiorum fiat mentio, placet hoc loco quadam adscribere, qua
lectori, opinor, neutiquam displicebunt.*

Romæ ad Pontem Iudæorum.

HOS PES QVOD DEICO PAVLVLM EST.

ASTA ET PELLEGE.

HEIC EST SEPVLCRVM HAVD PVLCHRVM

PVLCHRALI FOEMINÆ.

F 3

NOMEN

ANTIQUIT. SIVE MONVMENT.

NOMEN PARENTEIS NOMINARVNT CLAVDIAM.
SVON MARITVM CORDE DILEXIT SOVO.

GNATOS DVOS CREAVIT.

HORVNC ALTERVM IN TERRA LINQVIT.

ALTERVM SVB TERRA LOCAT.

SERMONE LEPIDO TVM AVTEM

INCESSV COMMODO.

DOMVM SERVAVIT. LANAM FECIT.

DIXI. ABEL.

Metis Mediomatricum: apud C. F.

Petrum Lepidum Procuratorem Regium.

AVL. SEMPR. ASPERNATI

FLAMINIDIALI

CONIVGT OPTVMO

BENEMERENTI

HECALE FLAMINICA

P. C.

BIX. ANN. XXCI.

M. IV. D. VII.

ET IVLIO MODESTINO

LEIB. B. M.

ET SIBI ET SOVEIS.

ÆMILIÆ SYR:

ADI. VIX. ANN. LII.

M. IV. D. IIX.

VETVRIA PRIMIGE-

NIA MAMMÆ PIEN-

TISSIMÆ P.

*In domo N. F. Claud. Antonij Clerenantiy hac duo
fata videntur.*

L. POPLIO APOLLINARI

VERNÆ SVO B. M.

ET IVL. FESTO LEIB.

QVIBVS IVS

OLLARVM DVVM

A PATRONO

CONCESSVM EST

TIB. SOSÆ

VICTORINÆ LIB.

CVI EX DECRETO

DECVR.

OLLA PVBLICE

DATA EST.

*In eiusdem domo Copetij ad lacum
Lemannum.*

D. M.

PHILETI BRITTAI

ANNORVM XXIII. DEFVNT.

..... CLAVDIANVS

FILI VNICI ET PISSIMI

B. C.

SVB ASCIA DED.

Verföj ad lacum.

D. M.

LAVR. RESPECTO IVRE

NI ERVDITO CAYSIDICO

BIS CIVI VALINSÆ

ET IOVIS TRIDEI VNC-

TO ANNORVM XVIII.

FILIO PIENTISSIMO

L. AVR. RESPECTVS

PATER PONENDVM CVRAVIT.

Camersij Vmborum oppido in Picentinis montibus inuenta est hac inscriptio.

Q. TIBVL. C. SEMPRONII F. MAM.

L. NEP.

ROMANOR. LIB. II.

51

L. NEP. INFERNO PLOTONI TRICORPORI
 OXORI CARIS. TRICIPITIQUE
 CERBERO MVNVS MEVM FERENS
 DAMNATAM DEDO ANIMAM SIFAM
 QVÆ HOC ME CONDO MONIMENTO
 NE OBVTIS DOMVS LAPSV FILIIS SEX
 QVOS P. SCIPIO PATRIIS
 CAMERTIBVS A SALO ET LIBYA
 INCOLVMES RESTITVERAT
 INDESOLATA ORBITATE SVPERSIM
 MISERA L. ANN. L. M. L. D. L.
 HOR. SCIT NEMO. QUIETEM
 POSTERI NON INVIDEANT.
 QI SECOS. MANES
 SENTVAT IRATOS. JALE JITA.
 INFR. P. XX. IN AGRO P. XXXIX.

Non procul à Novocomo iuxta Larium lacum.

L. CÆCILIVS L. F. CILO

IVL. VIR. A P.

QVI TESTAMENTO SVO HS. N. XXX. MVNICIPIBVS COMENSIBVS
 LEGAVIT. QVORVM REDITV QVOT ANNIS PER NEPTVNALIA OLEYM
 INCAMPO ET IN THERMIS ET BALINEIS OMNIBVS QVÆ SVNT
 COMI POPVLO PRÆBERETVR T. F. I. ET
 L. CÆCILIO L. F. VALENTI. ET L. CÆCILIO L. F. SECVNDQ
 ET LVTVLÆ F. CONTYBERNALI.
 ÆTAS PROPERAVIT. FACIENDVM FVIT. NOLI PLANGERE MATER
 MATER ROGAT QVAMPRIMVM DVCATIS SE AD ILLOS.

Labelli oppido Apulia.

P. LARTIVS P. F. BROGCHVS
 LARTIA HORREA BONEIS PROBATA.
 INVEISA SVM A NVLLA PROBA.
 PARENS DOMINEIS SENIBVS.
 HVIC AVTEM OBSEQVENS. ITA
 LEIBERTATE ILLEI ME: HIC
 DECORAT STOLA ET PVPVLA.
 ANNOS VIGINTI OPTIMI
 DOMVM OMNEM. SVPREMVS
 PECIT IVDICIUM DIES. MORS
 ANIMAM ERIPVIT. NON VITÆ
 ORNATVM APETVLIT. EPIRVVS CHILO
 VIAT. PR. FL.

Benvenuti oppido Hirpinorum.

D. M.
 L. ICENNI ANNEI AFRICANI
 FIL. DVLCISSIML QVI VIXIT ANN. XII.
 M. VIII. DIES L. PARENTES INFELICISS.
 AMISSIONE SIVS FILIVS TERNERATIS
 ET QVOTIDIANA MISERABLE
 VLVLTATIONE DAMNATI

ibidem.

T. NONIO MARCELLINO V. C. COS. COS.
 PATRONO DIGNISSIMO OB INSIGNIA BENEFICIA

QVIBVS

QUIBUS LONGA POTVLTASEDIA SEDAVIT.
VNIVERSA PLEBS BENEVENTANA
GENSVIT FONDENDVM.

*Patavij: pars hac tabula marmorea videtur cum hoc
inscriptionis fragmento.*

INFERENDI IN AREA. HYMANDI. SEPELIENDI IVS
POTESTASQUE ESTO. VT HVIC AREÆ QVAM EGO DEFINII
ET A FRONTE MACERIE DVXI. ET TITVL. POSVI
VLTRA EAM AREAM ET MACERIAM IN FRONTE IN AGRO
VERSYS LATE PED. X. RETRO VSQVE AD CANABETVM
HVIC AREÆ CEDIT. IN QVÆ PEDATVRA VSQVE HYMARI
NEQVE TVMVLVM FIERI VOLO. VT HABEAT
EA AREA ET A LATERE ACCESSVM SVVM.

EVSMODI sepulchralibus inscriptionibus plena est Italia, ceteraq; regio-
nes vicinæ, ad quas Romani colonias miserunt, vel suo imperio subiectas
tenuerunt. Quas omnes recitare in immensum opus extenderetur. Suffi-
ciat Lectori paucula quæ hic inserui legisse. Ego Deo volente librū peculia-
rem editurus sum, quo continebuntur huius materis inscriptiones diuersæ,
cum suis signis & marmorum forma. cuiusmodi duos hos Romanarum in-
scriptionum publicavi: At ne prolixior videar, molestiamque legentibus in-
geram, claudam tractatulum hunc breuem duobus Epitaphijs iucundis, &
lectu non indignis. Quorum primum repertum est Brixix urbe Transpada-
næ regionis, quod tale est.

D. M.

QVI ME VALENT. VALETE
MATRONÆ MATRESQUE FAMILIAS
VIXI. ET VLTRA VITAM NIHIL CREDIDI.
ME VENERI ALVMNÆ ADDIXI
QVOS POTVI PELLEXI FILTRIS ET ASTV
VIRO HYMATO NON VIDVA FVI.
NEC MARITÆ NOMEN ADEPTA.
QVÆSO NON INVIDETE.
PORTIA FAMILIA EST VENERIS DOMVS.
ILLICIVM CVPIDINVM.
CAVE VIATOR NE ME DIV CALCATAM CALCES.

*Roma legitur Epitaphium
Atula P. Crassi.*

D. PEDIBVS SAXVM.

CIVICÆ DORSIFERÆ ET CLVNIFERÆ.
VT INSULTARE ET DESVLTARE COMMODETVR.
PVBL. CRASSVS MVLÆ SVÆ CRASSÆ BENEMERENTI
SVPPEDAMENTVM HOC CVM RISV POSVIT
VIXIT ANNIS XL.

F I N I S.

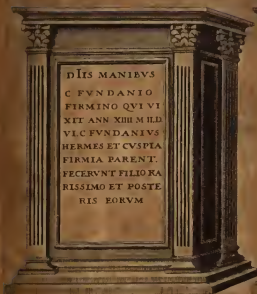
DIONYSIVS
GUTHOFREDVS

I. C
POSVIT.

QVOD H B H AEVITERNAE
SENECTVTEM SATVRNIAM
A DLS MANIBVS INVIDIA
SACRA OCCVLTAM
QVOESITAM DIV ET IREPERTAM
MVLTTIS SAECVLIS
HERCVLEO LABORE
MANIBVS EORVM AVLSAM
IANVS BOISSARDVS
AEVITATIS ANTISTES
RELIGIOSISSIMVS RESTITVIT
OLLI IANO BOISSARDO
SATVRNIA SENECTVS
H B H AEVITERNA
DVLCISSIMI FOEDERIS
ET CONIVGII MEMORES
H B HN IN SENECTA
SENECTAM IN H B H
MERITISSIMVM PRAEMIVM
MEMORI DEDERE.

In domo Cardinalis Medichini
translatum Tibure

B. 56.

D.

M.

QVINTIO INGENVO VETERANO
EX COH. III. P. R. EX PROVINCIA
GERMANIA INFERIORE FELICI
MARCVS EVOKATVS PRAES ET
CIVES BENEMER. FECIT

G. 4.

In palatio Cardinalis Medichini Tybore Roman
adportatum.

57.

ΠΡΟΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΤΩΝ ΚΟΣΣΩΝ ΥΠΑΡΧ
(ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΣ ΚΑΙ ΣΟΦΡΟ

In domo Titi Celsi domus

59.

H 3

AΘΗΝΑ

12

Apud Plin Celsum

A. 63.

ΗΡΑΚΛΗΤΩ ΜΟΥΣΑΓΗΤΗ
ΜΗΝΣΦΙΑΟΣ.

1. 3

In Quirinali
In arca Domus Carpentum hortorum
Sub Ornatu Senaps

61

LIBRARY

D. M.
AGATHOPO AVG. L
FLAVIA NICE
CONIVGI B. M. F.

D. M.
T FLAVIVS ATTICVS
AEDITVVS AEDIS
CONCORDIAE

HOSTILIAE SECONDAE
VXORI BENEMERENTI

RVM SANCTITATEM F.
ET SIBI E LIB. LIBERTAT.
SVIS POSTERISQVE
EORVM

D. M.
HEDISTE
VIXIT ANIS XXVII.
M X D. III. FECIT

CARPION
CONIVGI SANCTIS
SIMAE B. M.

DIS MAN.
ASCLEPIADI
ATHICTVS L. N.
A FRUMENTO
VICARIAE CARISSIMAE
BENEMERENTI
FECIT ET SIBI.

D. M.
M. AVRELIVS AVGG L. SECVNDVS
SEVIVVS FECIT SIBI ET CAELIAE MARCELLINAE
CONIVGI SANCTISSIMAE ET SECVNDO FILIO
DVLCISSIMO Q. V. A. VIII. M. III. D. X. ET LIBERTIS
LIBERTABVSQVE POSTERISQVE EORVM.

IN FR. P. XVI. S. IN AGR. PED. XVII. ET ANTE FRONTE.
LAT. PED. X.

In hortis Carpensibus.

ATTALVS TI. AVGVSTI.
SIBI ET

VENVIVIAE POSTHVSAE SVAE.

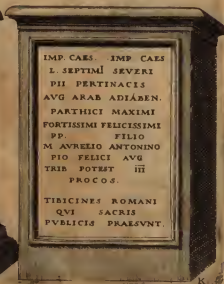
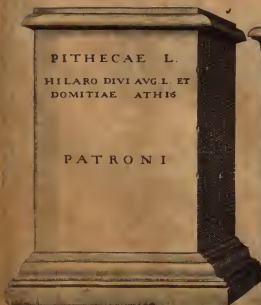
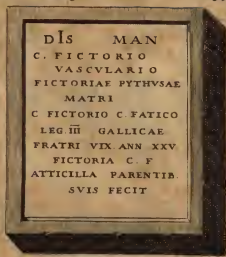
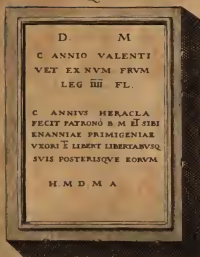
DEO HERCVLI
COMITI ET
CONSERVATORI
DOMINORVM
NOSTRORVM.

DIS MANIBVS
FLAVIAE ATHENALDI
APOLLONIVS
IMP. DOMITIANI AVG.
GER. SER. PECVL. ET
FLAVIA DALLAS PARENTES
FILLAE CARISSIMAE FECER.

VIXIT MENSIBVS VII DIEB. XVII.

*In domo Card: Vallar in diambularris superioris domus
Sub Statua Neptum*

B. 68.

In hortis Carpensibus.

In hortis Carpensibus

B. 71

HERCVLI PLACIDO
IABOLENVS AVG. LIB. D.

In hortis Carpenjibus super porta qua
descenditur ad fontem

72

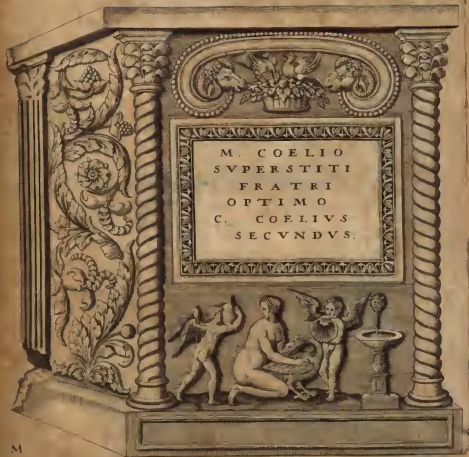

ET SECURA QVIES ET NESCLIA
FALLERE VITA.

CN. CALPVRNIVS
CN. F. PISO

QVAESTOR PRO P. R. EX S. C.
PROVINCIAM HISPANIAM
CITERIOREM OBTINUIT.

In domo Card: Vallat in diambularris superioris domus
Sub Statua Neptum

B 68

TERENTI VI C CL. ANTERO
LUMINARIUS VIVOS SIBI ET
TERENTIIS HILARO ET EPAPHRODITO
PATRONIS
CAECILIAE C. L. CHIAE VXORI
RENTIAE L. MVSAE LIBERT.
ET HOC D HILARO MVSAE FR.

D. M

ATTILIO KA
RO FILIO
DVLCISSIMO
ATTILIVS
EVTRAPELVS
PATER F.

D. M

IVLIA PATHV
SA QVAE VIX.
AN XVI MENS.
II DI. XXIII.
MARTIA DORCAS
FILIAE INCOMPA
RABILI F.

In hortis Carpenſibus.

HERCVLI PLACIDO
IABOLENVS AVG. LIB. D.

In hortis Carpenis super porta qua
descenditur ad fontem

72

ET SECURA QUIES ET NESCIA
FALLERE VITA.

CN. CALPURNIVS
CN. F. PISO

QVAESTOR PRO P. R. EX S. C.
PROVINCIAM HISPANIAM
CITERIOREM OBTINUIT.

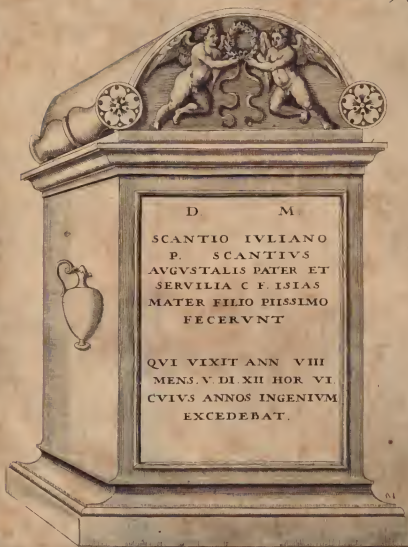
SALVIANVS AVG.
LIB. FILIVS
VLPIAE DORCADI
MATRI DVLCISSIMAE
ET SANCTISSIMAE ET
INCOMPARABILI FEC.

ΘΕΑΙ ΕΠΙΚΘΩ.
ΑΡΤΕΜΙΔΙ
ΑΥΛΗΙ ΣΩΤΗΡΗ
ΑΥΡ ΕΛΠΙ ΝΕΙΚΗ.

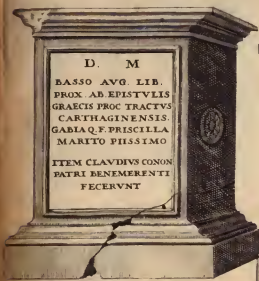

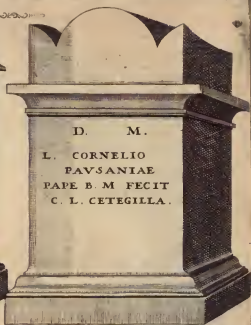

In hortis Carpensibus

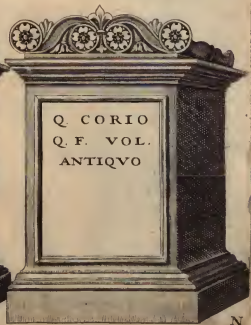
D. M
 BASSO AVG. LIB.
 PROX. AB. EPISTVLIS
 GRAECIS PROC. TRACTVS
 CARTHAGINENSIS.
 GABIA Q. F. PRISCILLA
 MARITO PISSIMO
 ITEM CLAVDIVS CONON
 PATRI BENEMERENTI
 FECERVNT

D. M.
 L. CORNELIO
 PAVSANIAE
 PAPE B. M. FECIT
 C. L. CETEGILLA.

FLAVIAE
 ATHENAI
 AVGVSTALIS
 AVG. LIB. TIBVL
 A MVNERIBVS ET
 APPIA IVSTINA
 FILIO DVLCISSIMO

Q. CORIO
 Q. F. VOL.
 ANTIQVO

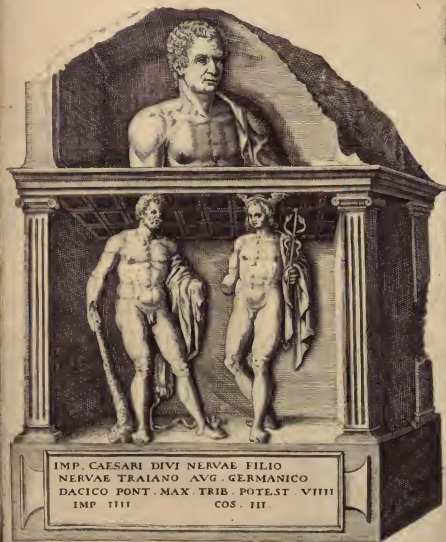

IMP. CAESARI DIVI NERVAE FILIO
NERVAE TRAIANO AVG. GERMANICO
DACICO PONT. MAX. TRIB. POTEST. VIII
IMP. IIII COS. III.

In hortulo palatii Carpenfium Hortorum.

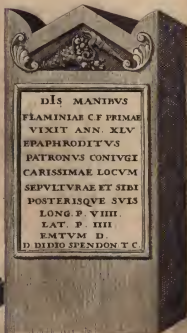
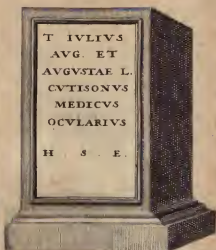
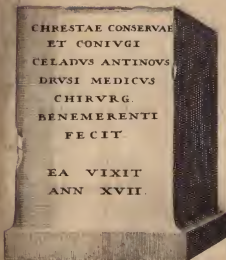

SECVRITATI
HEMATHION ET
CARPO.

In Caspensis hortis in Quirinali
ad ingressum vineæ majoris sub statua Virginis

DIS MANIBVS

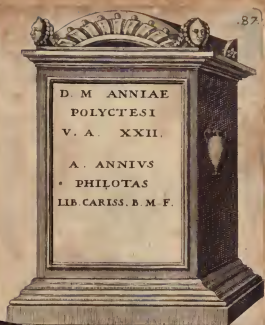
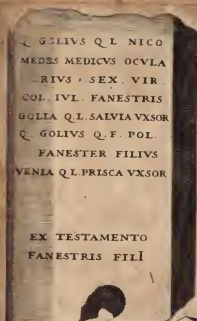
T. LARCI
CERINTHI
T. LARCIVS
SPANIVS ET
T. LARCIVS
THEOPOMPVS
PATRONO BENE
MERENTI QVI VIXIT
ANNIS LXIII

DIS MAN.

SERGIO EVCOMO
VIX. ANN. XX
DIEB. VI. HOR. XII
EVCLIMENE
MARTIALIS.
ET EVCOME
FRATRI PIIS
SIMO MOESTISSI
MAE POSVERVN

C. SELICIVS C. L. GLYCO SIBI ET
RVTLIAE P. L. EROTINI
P. RVTLIVS SP. F. COL. LVPVS
RVTLIA LVPI LIB. OPORA
SELICIA C LIB MELETE
C. SELICIVS C ET P RVTLI LIB FELIX.

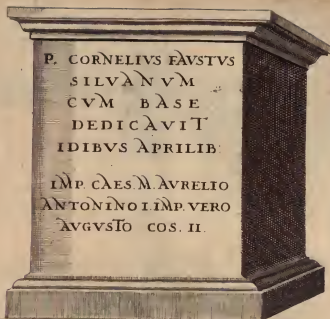

In fortis

Carpenfibis

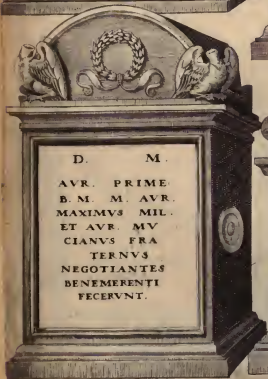
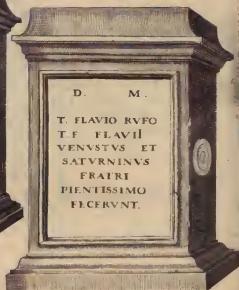

In Carpensibus

hortis

D. M.
AEL. LVCILIANO
PP IVL. HONORA
TA CONIVNX
CONIVGI KARIS
SIMO ET AEL.
FLAVIANVS
PATRI PISSIMO
B. M.
FECER.

DIIS MANIBVS
LICINIAE TYCHE
L. LICINIVS STRICO
FIL. MATRI SVAE
PISSIMAE FECIT
VIX ANN. XXXV.

D. M. S.
CN. CORNELIO
CN. F. SAB.
MVS AEO
MANCIPPIVLAE APPIAE
HERENNIA PRISCILLA
CONIVGI
BENEMERENTI
FECIT

GALLICANO ET VETERE COS.
VITIDIAN COH. T. PR. S.
SATRI GENIO S. MISSI
HONESTA MISSIONE VII
HIBERO COS.

SE. L. CENSORIVS IVSTVS VIR VNO
L. VOLCEIVS SEVERVS SEPTIMO
Q. SEXTILIVS EVTVS PLANORA
C. VALERIVS VEL ANVS TREMENTE
SERVILANO III COS.

T. AMNIVS CRESTIVS CVLBRAMAR
T. ANICIVS PRIMVS PERINTHO

M. ATTIO
M F
SVBVRANO
ALVINO
KARISSIMO

DIS MANIBVS
IVLIAE MELIAE ET
CLAUDIAE PAEZVSAE
POSUIT
PHARNACES IMP
CAESARIS CONTVGIVS
SVIS BENE
MERENTIBVS

L. VALERIUS L L.
ALEXANDER SIBI ET
VALERIAE L L. ATTICE
L. VALERIUS L L. LIMEN F.
VALERIA L L. IRENE
L. VALERIUS L L. FAVSTVS
VALERIA L L. VRBANA
VALERIA L L. ATTICE
L. VALERIUS L L. IANVA
RIVS

L. VALERIUS L L. L.
SELEVCVS SIBI ET SVIS
VALERIA L L. ARTEMIS
L. VALERIUS L L. HYLLVS
L. VALERIUS L L. PHILEROS
L. VALERIUS L L. DIOGENES
VALERIA L L. MARTA
L. VALERIUS VRBANVS
VALERIA ARESCVLA

L. VALERIUS PAPIA HVNC LOCVM MONS RELIQUIT L. VALERIO HIERONI HEREDIVS
HIERO L. VALERIO AMPHIONI ET DIOGENI HEREDIVS SVIS IN PENORII ~K-D~

In Vineam Carpensī prope portam superiorum
qua itur ad Quirinalem

92

DIS MANIBVS

C. ALFIDIO CALLIPPO
QVI VIX. ANN. LVIII.

ET C. ALFIDIO
TRIUMPHALI δ FIL.
VIX. ANN. XII. M. VIII D. XV
ALFIDIA IRENE

PATRI ET CONIVGI OPTIMO
ET FIL. DVCISSIMO FECIT

ET SIBI ET SVIS POSTERISQVE EORVM

In Carpensi Vinca superiore

23

M T E R E N T I V S   A L .
T H E O P H I L V S
C L O D I A   P . F .   V X O R .

R

I O M S A C R .

VOTO SVSCEPTO PRO SALVTE

AVG GERMANICI
PONT. MAXIMI TRIB. POT.

D. VETVRIVS ANTIGONVS
D. VETVRIVS SP. F. PHILO
D. VETVRIVS ALBANVS
PATER CVM FILIIS POSVIT

DEVAS
CORNISCAS
SACRVM.

DEAE SYRIAE SACR
VOTO SUSCEPTO PRO
SALUTE

AUG. GERMANICI
PONTIFICIS MAXIMI TR. POT.
D. VETVRIVS ANTIGONVS.
D. VETVRIVS SP F PHILO
D. VETVRIVS ALBANVS
PATER CVM FILIIS POSVIT

L. CASSIVS L F.
ROMNIGER.
DOMO ATESTAE
MILES COH. I. P. R.
MILITAVIT AN. XVII
VIXIT ANNIS XXXVI

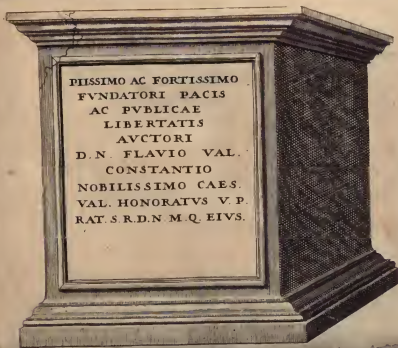
D M

T CL. TITIANO
CL. HIERATICI FILIO
VIXIT ANNIS XIX
DIEB. XXVIII
FABIA HYGIA
MATER INFELICISSIM
FILIO PIENTISSIMO
FECIT ET SIBI
POSTERISQVE SVIS

C. CORVNCANIO
C. F. POL.
ORICVLAE
PRAEF. FABRVM
TRIB. MIL. LEG. XXI
RAPACIS EX
TESTAMENTO EIVS
CVRAVIT IVLIA
PIA VXOR.

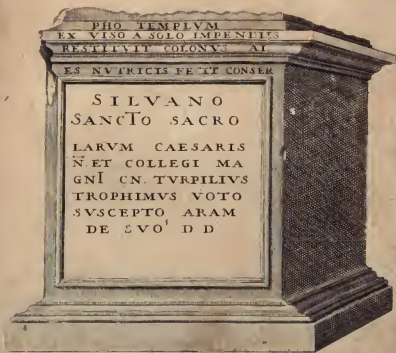
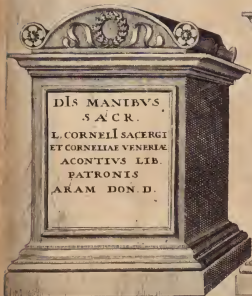
C. AFIONIVS C. FIL. QVIRINA IVCILLVS
ATR. RVFINIANVS COS. FRATER ARVALE
PRAEF. VRBI ELECTVS AD COGNOSCENDAS VICE CAESARVS
COGNITIONES PROCOS. PROV. AFRICAE XX. VIRO EX SENATV
NORI CVRANDAE CVRATOR AQVAVM EI MINI
NI ET TIBERIS ET CLOACARVM VRBIS ECALVS PROV.
AFRICAE EODEM TEMPORE VICEPROCONSVLIS CVRATORI RE
LOIANORVM CVRATORI REIPVBLICAE SVESSANORVM
PRAETOR KANDIDATVS QVÆSTOR KANDIDAT.
ELECTVS IN FAMILIAM PATRICIAM X VIRO
ET LITIBVS IVDICANDIS.

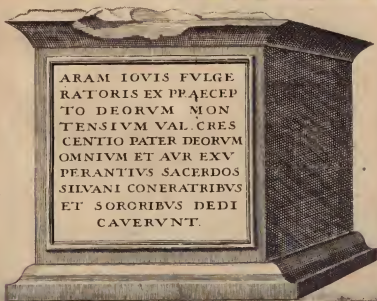
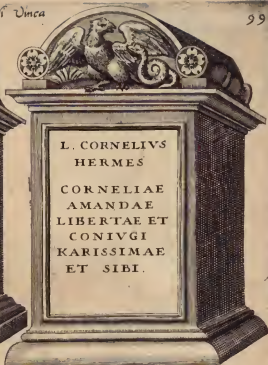

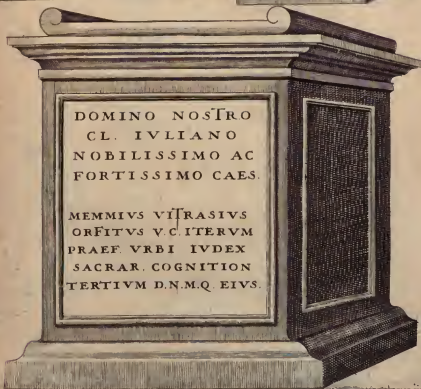
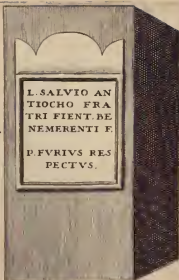

*In
Vinca
Carpensi*

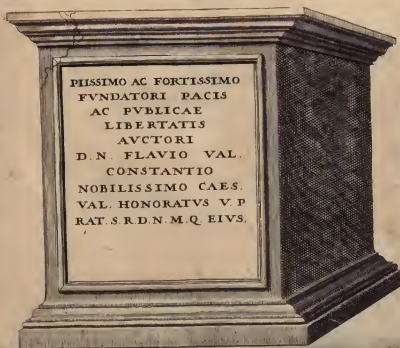
D. M
T CL. TITIANO
CL. HIERATICI FILIO
VIXIT ANNIS XIX.
DIEB. XXVIII
FABIA HYGIA
MATER INFELICISSIM.
FILIO PIENTISSIMO
FECIT ET SIBI
POSTERISQVE SVIS

C. CORVNCANIO
C. F. POL.
ORICVLA E
PRAEF FABRVM
TRIB MIL. LEG XXI
RAPACIS EX
TESTAMENTO EIVS
CVRAVIT IVLIA
PIA VXOR.

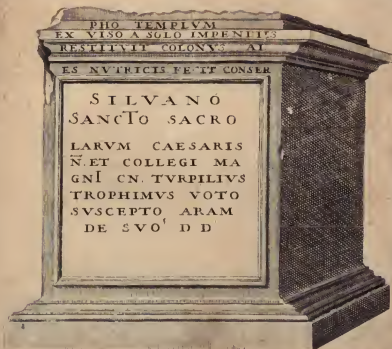
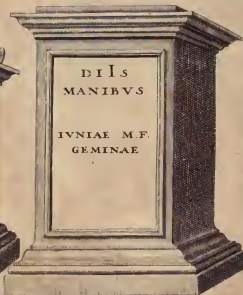
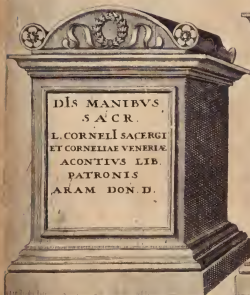
C. AFIONIVS C. FIL. QVIRINA IVCILLVS
AIR RVFINIANVS COS. FRATER ARVALE
PRAEF VRBI ELECTVS AD COGNOSCENDAS VICE CAESARVS
COGNITIONES PROCOS. PROV. AFRICAE XX. VIRO EX SENATV
NORI CVRANDAE CVRATOR AQVARVM ET MINI
NI ET TIBERIS ET CLOACARVM VRBIS ECALVS PROV.
AFRICAE EODEM TEMPORE VICEPROCONSVLIS CVRATORI RE
LOIANORVM CVRATORI REIPVBlicAE SVESSANORVM
PRAETOR KANDIDATVS QVÆSTOR KANDIDAT.
ELECTVS IN FAMILIAM PATRICIAM X VIRO
ET LITIBVS IVDICANDIS.

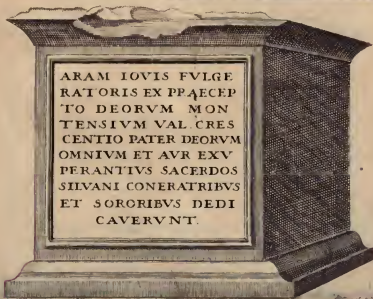
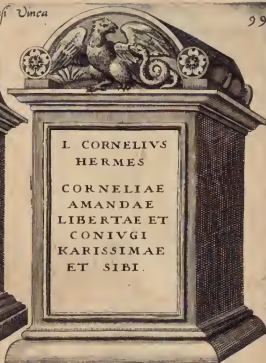
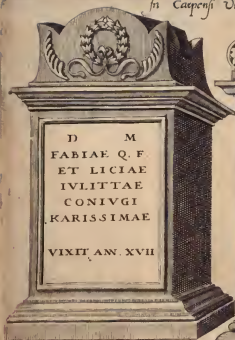

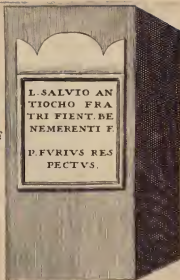

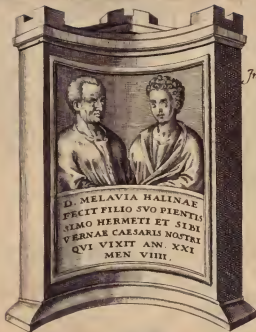
*In
Vinca
Carpensi*

*In Vinea superiore
Caerolis*

D. MELAVIA HALINAE
FECIT FILIO SVO PIENTIS
SIMO HERMETI ET SIBI
VERNAE CAESARIS NOSTRI
QVI VIXIT AN. XXI
MEN VIII.

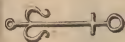

DIS MANIBVS
C LICINI C. LIB
PRIMIGENI ET
LICINIAE C. LIB.
HYGIAE.

In Vinea Carpenſi

ΠΑΘΕΟΝ ΚΑΛΟΚΑΙΡΟΝ ΕΛΕΙ
ΤΟΔΕ ΣΗΜΑ ΛΙΠΟΥΣΗΣ
ΦΥΧΗΣ ΑΘΑΝΑΤΟΥ
ΣΩΜΑ ΝΕΟΙΟΚΟΡΟΥ Σ
ΣΠΕΥΔΕΝ ΟΔΟΝ ΘΕΙΗΝ
ΓΑΡΑΤ^Η ΠΡΟΔΙΠΟΥΣΑ
ΜΕΡΜΙΝΑΣΑ
ΓΕΥΚΕΔΑΝΟΙΟ ΒΙΟΥ
ΩΚΑΝΗ ΚΑΘΑΡΗ.

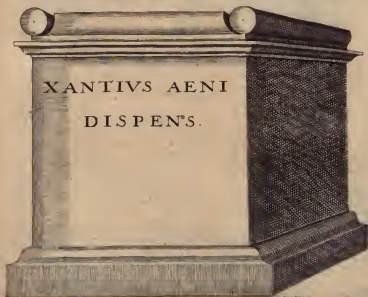
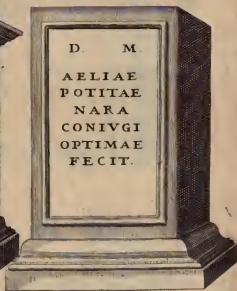

D I S
MANIBVS.
VERAE
SVAE
BENE
MERITAE
TITIVS
EVTRAPELVS

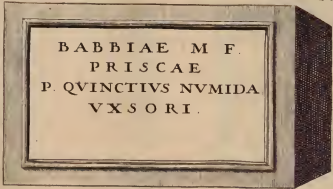
M D M
I D

ATILIA
NA.

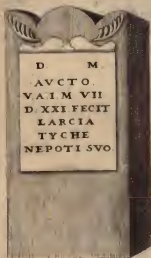
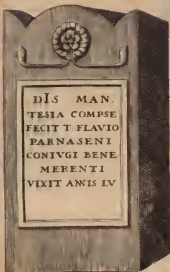
BABBIAE M F.
PRISCAE
P. QVINCTIVS NVMIDA
VXSORI.

VENERI
PLACIDAE
SACRVM.

D M
TIB. IVCVND
I. R. LEG. XXX. VLP.
FLAVI. FRVCT
SET VISTO RO.
I. R. LEG. EIVSDEM
HERED. F. C.

D. M.
HAELIA RODIAS Q. V.
AN. DVOBVS M. VIII.
DIAEBVS XIII. FECIT
HAELIVS ALYPVS FILIAE
DVLCISSIM.

EX DOMO
CAESARVM ET
LIVIAE

LIBERTORVM ET SERVORVM.

L. CASSIVS L. F.
ROMNIGER.

DEMOATESTAE
MILES COH. I. P. R.
MILITAVIT AN. XVII.
VIXIT ANIS XXXVII.

DIIS
MANIBVS
L. CAECILI
MAXIMI
MENSORIS
AEDIFICIORVM.

DIIS MANIBVS
HILARVS VIXIT AN. VI
MENSIBVS VII.

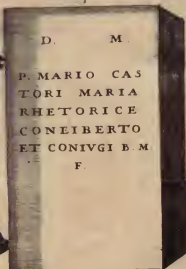
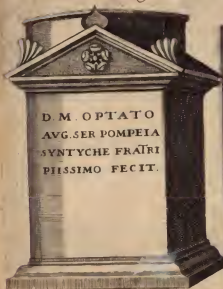

CLAUDIA SPYCARIO
FECIT SIBI ET EVTYCHO
FILIO SVO PIÏSSIMO
IMP. DOMITIANI CAESARIS
AVGVSTI GERMANICI SERVO
DISPENSATORI MONTANIANO

ET LIBERTIS LIBERTABVSQVE SVIS
POSTERISQVE EORVM
H.M.H.M.S.

D. M.
A ATINIO A F PAL
PATERNO
SCRIBA AEDIL. CVR.
HON. VSVS AB. IMP.
EQVO PVBL. HONOR.
PRAEF. COH. II. BRACAR.
AVGVSTAN. TRIB. MIL.
LEG. X. FRETENS. A DIVO
TRAIANO IN EXPEDITIONE
PARTHICA DONIS DITAT.
PRAEF. ALAE VII PHRYG. CVR.
KAL. FAERATER. NOR. NOVOR.
ATINIA A F. FAVSTINA PATRI
CBIIMO FECIT.

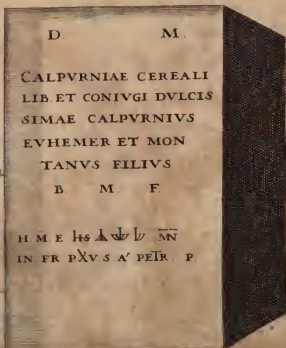
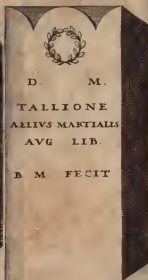
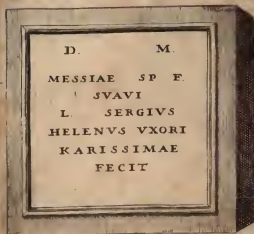

ALBANY
MAY 17 1861
NEW YORK

D. M.

NORICAE
PIENTISSIMI
PARENTES
SVI FECERVNT

VIXIT ANN.
VIII. D. XXI.

ΩΤΑΚΙΛΛΙΑ ΣΕΡΑΠΙΑΔΙ
ΛΟΥΚΡΗΤΙΣ ΑΚΤΙΑ
ΚΟΣ ΤΗ ΣΥΜΒΙΩΙ
ΕΥΣΕΒΙΑΣ ΧΑΡΙΝ
ΣΥΝΒΙΩΣΑΣ ΗΜΟΙ
ΕΤΗ ΤΕΣΣΕΡΑΚΟΙ

D. M.

D. LVCILIO D. F. TERMINALI
VIX. ANN. XXV. M. V. D. X.
LVCILIA HELPIΣ MATER
BENEMERENTI FECIT

D I S

MANIBVS IV-
NIA TETHIS
FECIT IVNIAE
SECVNDAE PA-
TRONAE SVAE
B. M. DE SE. SIBI
ET POSTERISQVE
SVIS S. III.

D. M. O

AELIA FELICITAS
CONIVNX IVLIANO CONIV-
GI BENEMERENTI HVNC
TITVLVM FECI

In Vinca Carpenſi

III

D I S   M A N I B V S

M   P O B L I C I V S
C H R Y S E R O S   F E C I T
C L A V D I A E   T O S I M E N I
V X O R I   B E N E M E R E N .
C L A V D I   A G A T H O P I L I B .
V I X . A N N .   X X X

D   M .

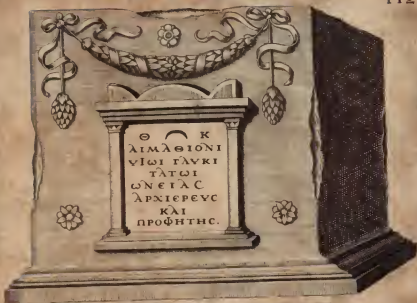
P E L A G I V S   E T
F O R T V N A T A
F I L I   P A R T H E N
I O . P A T R I   B E N E
M E R E N T I

A I M N E S T V S   C A E S A R I S
S E R . V I X I T   A N N . X X X
I V L I A   O L Y M P I A S

D .   S .   F .

X . 3

Θ ( ) Κ
ΛΙΜΛΘΙΟΝΙ
ΥΙΩΙ ΓΛΥΚΙ
ΤΑΤΩΙ
ΩΝΕΙΤΑ
ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ
ΚΑΙ
ΠΡΟΦΗΤΗΣ.

TI. CLAVDIVS DI. IANVARIVS VIXIT ANI. X. MENS. VI. DIES. XXII. HOC MONVMENTO
CONDITVS EST

TI. CLAVDIVS SCARIPHIL VITALIS
ARCHITECHTVS V. A. XL.
FECIT SIBI ET SVIS
TI. CLAVDIO VITALI F. V. A. III. M VII. D VIII.
CLAVDIAE VITALIS L
PRIMIGENIAE
CLAVDIAE VITALIS F.
OPTATAE.

M. COELIVS ABASCANT

EMPTO LOCO FECIT SIBI ET
SVIS POSTERISQVE EQRVM

IN. FR. P. XI. T. IN AGR. P. XII.

ET AREA ANTE MONVMENTVM
COMMVNEM CVM POPILIO EYPHEMO
IN. FR. P. XII. IN. AGR. P. XII.

D.

M.

MAVRELIVS AVGG
LIB. HERMADIO TABVL.
XX. HER. VIVOS SIBI
FECIT ET CALIOPE LIB.
SVAE KAR ET CAETERIS
LIB. LIB. SVIS POSTERISQ
EORVM.

IN F. P. XII. / IN AGR. X

M. H

N. S.

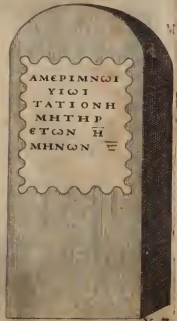
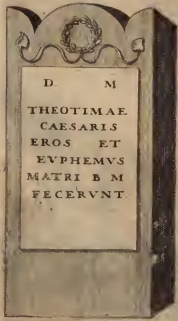
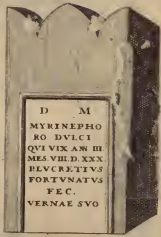
FABIAE PYPALLIDI OPTIMAE
ET SANCTAE PATRON DE SE BENEMERI
ARTEMISIVS LIBERTVS

CVNCTORVM MAEC SVBOLI SEDENS SVBOLIS MVETOS MEMORATA PER AMICIS
POST MORTE RELIQUIT ANTE SACRA DEIS PATRIVS QVE SVIS
TAMEN NATO CONIVGE ET ANTE SVO MEMORES QVE PRIORVM ET MEMO
NONDVM SECVRA DVM FIET MAES RES NOSTRI NOSTROVMQVE ALTA
TISSIMA MENTE OCCIDIT ET PROPAGO AETERNVM SERVINT
TRISTES DECEPIT MAESTA FOVENDO SEMPER MEMORABILE NOMEN
SED NOS SOLLICITE MEMORES QVE QVISQVIS ES AVTOLIM NOSTRA DE
PARENTIS AMORE MATREM CVM STIRPE FVTVRVS SIS MEMOR
NATO CONIVGE CVMQVE SVO ANTIQVI NOMINIS ET TITVLII IN
SECVRVS COLIMVS MEMORES VE QVORVM TITVLO HIC DATVRESSE
NOMINE NOSTRO ET FACIET LOCVS ET DOMVS AETERNAE
TV TVEARE FOCOS

In Vinea Carpenfi

ΕΞΩΙ ΔΛΕΞΙΚΑΚΩΙ
ΓΛΥΚΩΝ.

IN HORTIS CARPENSIBVS.

A. 11

L. ANNAEVS
MER
VICIT C IV
SECVND TVLIT
XX IIIX
TERT TVLIT XIX
PALET COR IV
DIVI TRAIANI
AVG MVN

SALONINA AVG.

MYRRI. LINI. LYSIPPI.

In Quirinali

123

AA 3

Ad templum S. Susannae in Quirinali.

DIIS MANIB
LIVILLAE HARMONIAE
TIBVRTIANAE PVDICITIAE
INCOMPARABILIS MODESTIAE
SINGVLARIS SACRVM.

ET LEVTERIAE CLYTORIS ET SVIS.

*In Quirinali non procul a templo
S. Susanna*

126.

In Salustiano non proci
a templo S. Susanna

251
L27

M. AVRELIVS
PACORVS M. COCCEIVS
STRATOCLES AEDITVI
VENERIS HORTORVM
SALVSTIANORVM
BASEM CVM PAE MENTO
MARMORATO DEANAE
D D.

Bb. 2

I V N O N I P L A C I D A E
C O N S E V A T R I C I A V G V S T A E

C L A V D I A S A B B A T I S
B V L L A M D D .

A D D I D I T E T S C Y P H V M E T
T R I P O D E M F O R T V N A E A V G .

MENALIAE ET AGATHIAE
PARENTIBVS SANCTISSIMIS
EPAPHRAS

POSTREMVM PRAESTITIT OFFICIUM
DIXIT AN. XXXVI. M. D. IX. B. AN. VI. M. IX. D. I.

In hortis Bellaianis

S FECIT SIBI ET LICINIAE ISAVRICAЕ CONIVGI
ATVRNINO ET LICINIAE BRASILANAE FIL.
ER. LIB. POSTERISQVE.

Ad templum S. Sufannæ in Quirinali.

124

DIIS MANIB
LIVILLÆ HARMONIAE
TIBVRTIANÆ PVDICITIAE
INCOMPARABILIS MODESTIAE
SINGVLARIS SACRVM.

ET LEVTERIAE CLYTORIS ET SVIS

*In Quirinali non precul a templō
S. Susanna*

126.

251
In Salustiano non proci
a templo S. Susanna

127

M. AVRELIVS
PACORVS M. COCCEIVS
STRATOCLES AEDITVI
VENERIS HORTORVM
SALVSTIANORVM
BASEM CVM PAE MENTO
MARMORATO DEANAE
D D.

B B. 2

I VNONI PLACIDAE
CONSERVATRICI AVGVSTAE

CLAVDIA SABBATIS
BVLLAM D D.

ADDIDIT ET SCYPHVM ET
TRIPODEM FORTVNAE AVG.

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY

NEW YORK

1880

MENALIAE ET AGATHIAE
PARENTIBVS SANCTISSIMIS
EPAPHRAS

POSTREMVM PRAESTITIT OFFICIUM
DIXIT AN. XXXVI. M. ID. IIX. B. AN. VI. M. IX. D. I.

In hortis Bellaianis

S FECIT SIBI ET LICINIAE ISAVRICAE CONIVGI
ATVRNINO ET LICINIAE BRASILANAE FIL.
ER. LIB. POSTERISQVE.

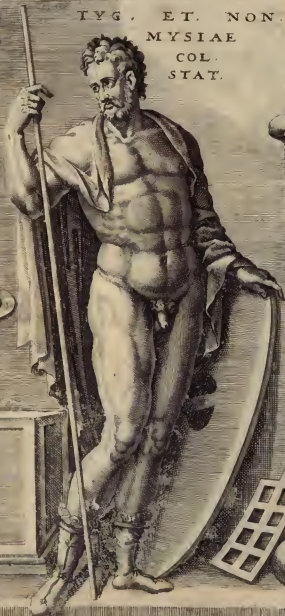

M. AVR. PACORVS AEDI
TVVS SANTAE VENE
RIS IN SALVST HORTIS
SPEI

ARAM CVM PAEMENTO
SOMNIO MONITVS SVM
TV SVO D D.

M. NAVIVS M. F.
THALES SARD.
TYG. ET. NON.
MYSIAE
COL.
STAT.

M. ANTONIVS EXOCHVS.

T. ° H. R.
 M. ANTONIVS
 EXOCHVS NAT
 ALEXANDRINVS
 ROM. OB. TRIVMP.
 DIVI TRAIANI DIE II.
 TIR CVM ARAXE CAE
 ST. MISS.
 ROM MVN. EIVS D.
 DIE VIII. FIMBRIAM.
 LIB VIII. MISS. FE.
 ROM. MVN. EIVS D.

D.D. NN DIOCLETIANVS ET
MAXIMIANVS INVICTI SENIORES
AVGVSTI PATRES IMPERATORVM ET
CAESARVM CONSTANTIVS ET MAXIMIA
NVS INVICTIAVGG. ET SEVERVS ET MAXI
MIANVS NOBILISS CAESARES THERMAS
FELICES DIOCLETIANI FRATRIS SVI
NOMINE CONSECRAVIT COEPTIS AEDI
FICIIS PRO TANTI OPERIS MAGNITV
DINE OMNI CVLTV PERFECTAS
ROMANIS SVIS DEDICAV.

In arcu S. Viti supra Suburranam Viam

GALIENO CLEMENTISSIMO PRINCIPI
CVIVS INVICTA VIRTVS SOLA PIETATE
SVPERATA EST M. AVRELIVS VICTOR
DEDICATISSIMVS NVMINI MAIE
STATIQUE EIVS.

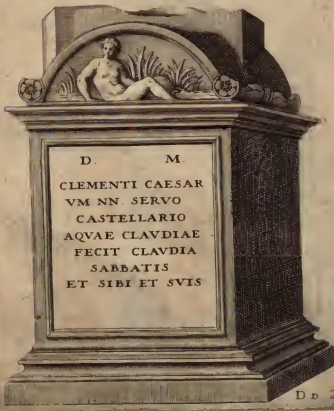

Q. LVCTATIVS Q.F. MENS.

SILVANO
D D.

FL. EVRYCLES
EPITYNCANVS V.C.
PRÆF. VRB. CONDI
TOR HVIVS FORI
CVRAVIT.

D. M.
CLEMENTI CAESAR
VM NN. SERVO
CASTELLARIO
AQVAE CLAVDIAE
FECIT CLAVDIA
SABBATIS
ET SIBI ET SVIS

D. M
L. V. S. FAVSTINA FECIT
BENEMERENTI
Q. LVSIO SEVERIANO
CONIVGI SVO
QVI VIXIT ANNIS
XXVI

DLS MANIBVS
MVSSIAE NICENAE
VIXIT ANNIS LXXX
L. MVSSIVS
PRIMIGENIVS
CONIVGI
BENEMERENTI
FECIT

Θ. Κ.
ΦΛΥΣΤΙΝΩ ΤΕ
ΛΕΥΤΗΣ ΑΝΤΙ
ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΗ ΘΕ
ΟΦΙΛΟΣ ΣΥΝΔΟΥΛΟΣ
ΕΠΟΙΗΣΕΝ ΜΝΗ
ΜΗΣ ΧΑΡΙΝ

DLS MANIBVS
MANNEIA LESBIA
FECIT
SIBI ET
POSTERISQVE SVIS

*Vbi pecunia oblationum
reconduntur.*

prope altare

Θ. Κ.
ΕΝΤΕ ΦΙΛΟΙΣΙ ΦΙΛΟΣ ΚΑΙΝ
ΤΗΡΟΣ ΑΡΙΣΤΟΥ
ΠΑΙΔΕΙΝΣ ΘΙΕΡΗΣ ΕΠΥΘΕΝ
ΑΨΑΜΕΝΟΥ
ΣΩΜΑΣΚΑΠΙΛΑΔΟΥ ΚΑΙ ΥΙΟΣ
ΕΝΘΑΔΕ ΒΗΡΟΥ
ΩΣΕΠΕΙΣΑΔΕ ΦΙΛΟΣ ΕΙΣ Ο
ΔΕ ΤΥΜΒΟΣ ΕΧΕΙ
ΑΦΟΝΤΕΩ ΦΟΡΤΙΑΣΚΑΠΙΑ
ΔΗΤΩ ΓΕΝΕΙ ΕΦΕΣΙΩ
ΒΙΩΣΑΝΤΙ ΕΤΕCΙΝ Μ.
ΜΗCΙΝ.Β.ΗΜΕΡ.ΚΕ.ΩΡ. Ζ
ΕΓΝΑCΙΑ ΒΡΙCΗC CΥΜΒΙΟC
ΜΝΗΜΗΣ ΧΑΡΙΝ.

D. M
SABINO AVG.
LIB QVI VIX ANN
XVII. M. X D XX. ET
AVGVSTALI AVG.
N VERN. QVI VIX.
AN. XX D. XXII. FRA
TRIBVS B. M

D M
 GENIO AVGG. LAR. SAL.
 FORTVNATVS
 AVG. LIB. *~~~~~*

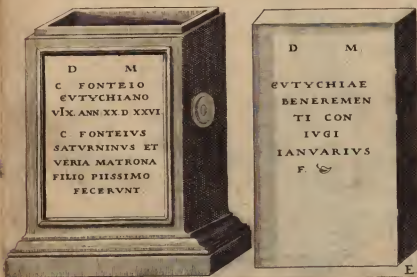

In templo Laterano.

In templo S. Clementis

*Tabula haec aenea affixa est parieti
in Templo S. Joannis Laterani.*

140

*vid. eand. apud Steph. Byzant.
vol. 3. f. 609.*

FOEDVS VÉ CVM QVIBVS VOLET FACERE LICEAT

ITA VTI LICVIT DIVO IVLIO CAESARI DIVO

AVG. TIBERIOQVE ET CLAUDIO CAESARI AVG.

GERMANICO

VTIQVE EI SENATVM HABERE RELATIONEM FACERE REMITTERE SENA-
TVS CONSULTA PER RELATIONEM DISCESSIONEQVE FACERE LICEAT ITA
VTI LICVIT DIVO AVG. DI. IVLIO CAESARI AVG. TI. CLAUDIO CAESARI AVG.

GERMANICO

VTIQVE CVM EX VOLVNTATE AVCTORITATEVE IVSSV MANDATVVE EIVS
PRAESENTIVE EO SENATVS HABEBITVR OMNIVM RERVVM IVS PERINDE
HABEATVR SERVETVR AC SI E LEGE SENATVS EDICTVS ESSET HABERETVRQ.
VTIQVE COS. MAGISTRATVM POTESTATE IN IMPERIVM CVRATIONEVE
CVIVS REI PETENTES SENATVI POPVLOQVE ROMANO COMMENDAVERIT QVIBVSVE
SVFFRAGATIONEM SVAM DEDERIT PROMISERIT EORVM COMITIIS QVIBVSQVE
EXTRA ORDINEM RATIO HABEATVR VTIQVE EI FINES POMEII PROMO-
VERE CVM EX REPUBLICA CENSEBIT ESSE ITA VTI LICVIT TI. CLAUDIO
CAESARI AVG. GERMANICO

VTIQVE QVAECVNQVE EX VSV REIPUBLICAE MAIESTATE DIVINA
RVM HVMANARVM PVBLICARVM PRIVATARVMQVE RERVVM ESSE
CENSEBIT EI AGERE FACERE IVS POTESTASQVE SIT ITA VTI LICVIT
AVG. TIBERIOQVE IVLIO CAESARI AVG. TIBERIOQVE CLAUDIO
AVG. GERMANICO FVIT

VTIQVE QVIBVS LEGIBVS PLEBEIVESCITIS SCRIPTVM FVIT NE DIVVS AVG.
TIBERIVSVE IVLIVS CAESAR AVG. GERMANICVS
TENERENTVR IIS LEGIBVS PLEBEIQVESCITIS IMP. CAES. AVG.
VESPASIANVS SOLVTVS SIT QVAEQ. EX QVAQVE LEGE ROGATIONE
DIVVM AVG. TIBERIVMVE IVLIVM CAESAREM AVG. TIBERIVMVE
CLAVDIVM CAES. AVG. GERMANICVM FACERE OPÓRTVIT
EA OMNIA IMP. CAESARI VESPASIANO AVG. FACERE LICEAT VTIQVE
QVAE ANTE HANC LEGEM ROGATAM ACTA GESTA DECRETA IMPERATA
AB IMPERATORE CAESARE VESPASIANO AVG. IVSSV MANDATVVE
EIVS AQVOQVE SVNT EA PERINDE IVSTA RATA SINT AC SI POPVLO
PLEBISVE IVSSV ACTA ESSENT

SANCTIO

SIQVIS HVIVSCE LEGIS ERGO ADVERSVS LEGES ROGATIONIS PLEBISVE SCITA
SENATVSVE CONSULTA FECIT FECERIT SIVE QVOD EVM EX LEGE ROGATIONE
PLEBISVESCITO SIVE C. FACERE OPORTEBIT NON FECERIT. HVIVS LEGIS ERGO
ID EI NE FRAVDI ESTO. NEVE QVID OBEAM REM POPVLO DARE DEBETO.
NEVE CVI DE EA RE ACTIONE IVDICATIO ESTO. NEVE QVIS DE EA RE APVD
ALIQVEM AGI SINITO C L SINITO.

1. 4. 1

1. 4. 1

TI. CLAVDIVS TI F.
NERO
PONTIFEX COS. ITERVM
IMP. ITERVM
LVDOS VOTIVOS
PRO REDITV
IMP. CAESARIS DIVI F.
AVGVSTI
PONTIFICIS MAXIMI
IOVI OPTIMO MAXIMO
FECIT
EX S C.

268
In templum S. Clementis
repositorium aquae lustralis

142

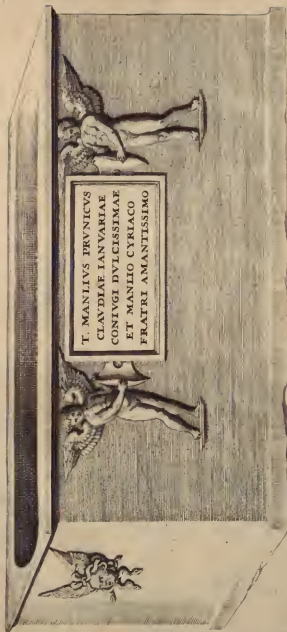
D. N. CONSTANTINO PIO FELICI
ACTRIVMPHATORI SEMPER AVG.
OBAMPLIFICATAM TOTO ORBE
REMPVB FACTIS CONSILIISQVE

S . P . Q . R .

AEDem CONCORDIAE
VETVSTATE COLLAPSAM IN
MELIOREM FACIEM OPERE ET
CVLTV SPLENDIDIOREM
RESTITVERVNT.

In Xenodochio *et* Laterano *condita*

FOEDVS VÉ CVM QVIBVS VOLET FACERE LICEAT
ITA VTI LICVIT DIVO IVLIO CAESARI DIVO
AVG. TIBERIOQVE ET CLAVDIO CAESARI AVG.

GERMANICO

VTIQVE EI SENATVM HABERE RELATIONEM FACERE REMITTERE SENA-
TVS CONSULTA PER RELATIONEM DISCESSIONEMQVE FACERE LICEAT ITA
VTI LICVIT DIVO AVG. DI. IVLIO CAESARI AVG. TI. CLAVDIO CAESARI AVG.

GERMANICO

VTIQVE CVM EX VOLVNTATE AVCTORITATEVE IVSSV MANDATVVE EIVS
PRAESENTEVE EO SENATVS HABEBITVR OMNIVM RERVVM IVS PERINDE
HABEATVR SERVETVR AC SI E LEGE SENATVS EDICTVS ESSET HABERETVRQ.
VTIQVE COS. MAGISTRATVM POTESTATE IN IMPERIVM CVRATIONEMVE
CVIVS REI PETENTES SENATVI POPVLOQVE ROMANO COMMENDAVERIT QVIB.VE
SVFFRAGATIONEM SVAM DEDERIT PROMISERIT EORVM COMITIIS QVIBVSQVE
EXTRA ORDINEM RATIO HABEATVR VTIQVE EI FINES POMEII PROMO-
VERE CVM EX REPVBICA CENSEBIT ESSE ITA VTI LICVIT TI. CLAVDIO
CAESARI AVG. GERMANICO

VTIQVE QVAECVNQVE EX VSV REIPVBlicAE MAIESTATE DIVINA
RVM HVMANARVM PVBLICARVM PRIVATARVMQVE RERVVM ESSE
CENSEBIT EI AGERE FACERE IVS POTESTASQVE SIT ITA VTI LICVIT
AVG. TIBERIOQVE IVLIO CAESARI AVG. TIBERIOQVE CLAVDIO
AVG. GERMANICO FVIT

VTIQVE QVIBVS LEGIBVS PLEBEIVESCITIS SCRIPTVM FVIT NE DIVVS AVG.
TIBERIVSVE IVLIVS CAESAR AVG. GERMANICVS
TENERENTVR IIS LEGIBVS PLEBEIQVESCITIS IMP. CAES. AVG.
VESPASIANVS SOLVTVS SIT QVAEQ. EX QVAQVE LEGE ROGATIONE
DIVVM AVG. TIBERIVMVE IVLIVM CAESAREM AVG. TIBERIVMVE
CLAVDIVM CAES. AVG. GERMANICVM FACERE OPÓRTVIT
EA OMNIA IMP. CAESARI VESPASIANO AVG. FACERE LICEAT VTIQVE
QVAE ANTE HANC LEGEM ROGATAM ACTA GESTA DECRETA IMPERATA
AD IMPERATOREM CAESARE VESPASIANO AVG. IVSSV MANDATVVE
EIVS AQVOQVE SVNT EA PERINDE IVSTA RATA SINT AC SI POPVLO
PLEBISVE IVSSV ACTA ESSENT

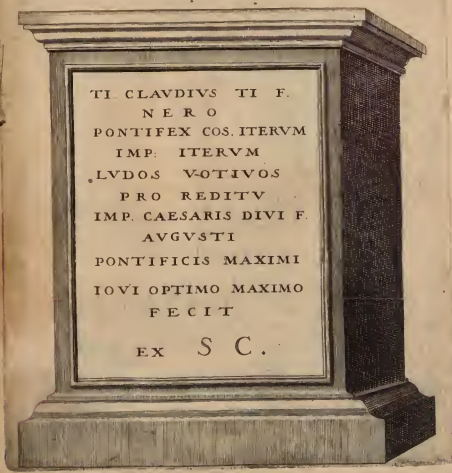
SANCTIO

SIQVIS HVIVSCE LEGIS ERGO ADVERSVS LEGES ROGATIONIS PLEBISVE SCITA
SENATVSVE CONSULTA FECIT FECERIT SIVE QVOD EVM EX LEGE ROGATIONE
PLEBISVESCITO SIVE C. FACERE OPORTEBIT NON FECERIT. HVIVS LEGIS ERGO
ID EI NEFRAVDI ESTO. NEVE QVID OB EAM REM POPVLO DARE DEBETO.
NEVE CVI DE EA RE ACTIONE IVDICATIO ESTO: NEVE QVIS DE EA RE APVD
ALIQVEM AGI SINITO C L SINITO.

171

TI CLAVDIVS TI F.
NERO
PONTIFEX COS. ITERVM
IMP. ITERVM
LVDOS VOTIVOS
PRO REDITV
IMP. CAESARIS DIVI F.
AVGVSTI
PONTIFICIS MAXIMI
IOVI OPTIMO MAXIMO
FECIT
EX S C.

260
In templum S. Clementis
repositorium aquae lustralis

142

Ff

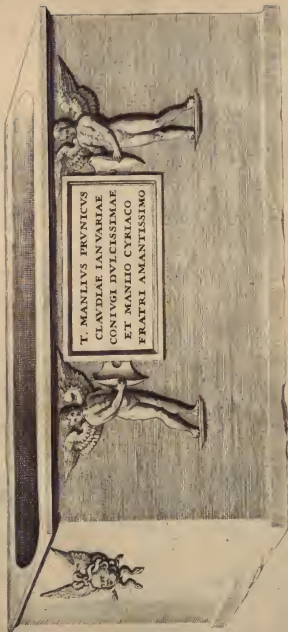

D. N. CONSTANTINO PIO FELICI
ACTRIVMPHATORI SEMPER AVG.
OBAMPLIFICATAM TOTO ORBE
REMPVB FACTIS CONSILIISQVE

S . P . Q . R .

AEDem CONCORDIAE
VETVSTATE COLLAPSAM IN
MELIOREM FACIEM OPERE ET
CVLTV SPLENDIDIOREM
RESTITVERVNT.

ΗΛΥΣ ΒΙΟΙΣ ΤΟΙΣ ΚΑΙΝΟΛΟΓΟΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΟΦΙΑ

In sacello Xenodochij Laterani *ARD. B. 146*

M. COELIO
DIONYSIO LICTORI
FRATRI OPTIMO
COELIVS SECVNDVS F.

FL. PVBLICIAE V.V.
 MAX. MERITO SANCTISSIMAE
 AC PISSIMAE QVAERITAE AC PERVIGILI
 ADMINISTRATIONE OMNES GRADVS LAVDE
 CVMVLATA SACRA SVA VENERATA VIVIT
 VT SAECVLARI AETATE MINISTERIO
 ADSIT ET IN FUTURO PERSEVERET

Q. TERENTIVS RVFVS ET CAENIA
 VERISSIMA PARENTES

TERENTIAE RV. FILIAE V.V.
 CVIVS MVTI TEMPORIS BONITATEM
 ET HVMANITATEM EIVS CIRCA SE
 IN BREVI SENSERVNT.

In domo Marci Aemylini in Agone

